

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

**Факультет міжнародної економіки і менеджменту
Кафедра міжнародного менеджменту**

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 051 Економіка
спеціалізація Міжнародна економіка

Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

Форма навчання: заочна

МАГІСТЕРСЬКА ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **Розвиток двосторонніх міжнародних економічних зв'язків
України та Німеччини**

студента **Семененка Дмитра Артуровича** _____

Науковий керівник: д.е.н., професор
(науковий ступінь, учене звання)

_____ **Петрашко Л.П.**
(підпис) (прізвище, ініціали)

**Магістерська дипломна робота допущена до захисту в
Екзаменаційній комісії з атестації здобувачів вищої освіти**

В.о. завідуючого кафедри к.е.н., професор

_____ **Бурмака М.О.**
(підпис)

Київ 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Місце і роль двостороннього економічного співробітництва у реалізації національних інтересів України	6
1.1. Поняття національних економічних інтересів України	6
1.2. Сучасні виклики зовнішньої політики України	14
1.3. Німецький вектор міжнародної економічної стратегії України.....	19
РОЗДІЛ 2. Аналітична оцінка торгово-економічного співробітництва України та Німеччини	30
2.1. ЄС як ключовий торговий партнер України	30
2.2. Сучасний стан торговельно-економічного співробітництва України з Німеччиною.....	40
2.3. Масштаби і структура співробітництва України і Німеччини в інвестиційній сфері.....	55
РОЗДІЛ 3. Ключові механізми нарощування потенціалу українськ-німецького економічного співробітництва	62
3.1. Напрямки зміцнення торговельного співробітництва.....	62
3.2. Шляхи підвищення ефективності залучення інвестицій Німеччини в українську економіку	75
ВИСНОВКИ.....	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	91

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Українсько-німецькі відносини мають більш ніж тисячолітню історію, що свідчить про важливість контактів двох народів, як для постійного розвитку, так і для загальноєвропейського історичного процесу [1, с.3]. Провідна позиція Німеччини на європейському континенті, її політичний вплив та економічна міць, а також її високий ступінь впливу на інтеграційні процеси в Європі об'єктивно визначають доцільність побудови відносин України з Німеччиною як стратегічних.

Однак невідповідність потенціалів політичного та економічного впливу цих двох держав визначає різницю між поведінкою України та Німеччини у відносинах між собою та перешкоджає розвитку стратегічного партнерства між ними. З іншого боку, актуальність дослідження економічних відносин між Україною та Німеччиною через неоднозначність оцінок українсько-німецької співпраці вітчизняними та зарубіжними експертами.

У новітній історії становлення та розвитку українсько-німецьких відносин є три етапи. Основними критеріями періодизації є сукупність завдань та специфічний зміст двосторонніх, насамперед, політичних відносин між Україною та Німеччиною. Перший етап, з липня 1990 р. по червень 1993 р., був початковим етапом, на якому були встановлені основні політичні відносини обох країн. Другий етап тривав приблизно з червня 1993 р. по жовтень 1998 р. І характеризувався психологічним проривом та формуванням широкої договірно-правової бази відносин. Третій етап українсько-німецької співпраці розпочався на рубежі 21 століття. І донині триває цей період інституціоналізації та важливої практики наповнення політичних консультацій конкретним змістом на найвищому рівні [2, с.8].

У час нестабільної фінансово-економічної ситуації в країні, що супроводжується швидкою девальвацією національної валюти, виникає питання пошуку стабільного торговельно-економічного партнера, співпраця з яким здатна

забезпечити національні інтереси України. Ми вважаємо Німеччину однією з найбільш економічно вигідних країн для співпраці, яка вже стала надійним союзником не лише у торговельному, економічному та інвестиційному плані, а й у вирішенні ключових політичних питань. Тому вивчення динаміки двостороннього співробітництва має особливе значення в контексті післякризового відновлення економіки України.

Вивченню теоретичних та практичних питань національних економічних інтересів та потреб суспільства присвячено роботу економістів, серед яких слід виділити Л. Безчасного, В. Базилевича, З. Варналія, Ф. Заставного, М. Долішнього, П. Єщенка, І. Комарницького, Б. Кваснюка, І. Лукінова, В. Поповкіна, Ю. Палкіна, В. Сизоненка, М. Чумаченка, В. Симоненка, А. Чухна та ін.

Питання розвитку українсько-німецьких відносин досліджено у публікаціях С. Гуцала, В. Власенка, І. Коваль, Л. Шевченко, Н. Коровайченко, В. Копійки, Г. Старостенко, В. Кучеренко, С. Терешко, Г. Харлан, К. Фліссака, В. Химинець та ін.

Німеччина - одна з найпотужніших країн-експортерів промислових товарів, а Україна - перспективний ринок. Серед недоліків співпраці з Німеччиною для України автор наголошує на негативному балансі зовнішньої торгівлі та наголошує на необхідності перебудови торгівлі між Україною та Німеччиною. Виділення невирішених частин поширеної проблеми.

Сьогодні як українські, так і зарубіжні вчені обговорюють двостороннє українсько-німецьке співробітництво. Однак, на нашу думку, потрібно більш ретельно вивчити рівень взаємодоповнюваності українсько-німецьких відносин у контексті європейського вибору України.

Мета роботи – аналіз двосторонніх українсько-німецьких економічних зв'язків.

У роботі досліджуються обопільні економічні інтереси, зміст та форми українсько-німецьких міждержавних відносин, висвітлюються проблеми реалізації пріоритетних форм співробітництва та актуальні аспекти взаємодії в

європейських інтеграційних структурах. У цьому контексті увагу приділено російському фактору.

Об'єктом дослідження є розвиток двосторонніх економічних зв'язків України та Німеччини в умовах Європейської інтеграції.

Предметом дослідження є умови, чинники і механізми економічного співробітництва України з Німеччиною.

Досягнення означеної мети передбачає вирішення низки конкретних, взаємозумовлених завдань, а саме:

1. Описати характер і структура національних економічних інтересів України у міжнародній сфері.
2. Визначити німецький вектор міжнародної економічної стратегії України.
3. Проаналізувати сучасний стан торговельно-економічного співробітництва.
4. Виявити масштаби і структуру співробітництва України і Німеччини в інвестиційній сфері.
5. Охарактеризувати напрямки зміцнення торговельного співробітництва.
6. Виокремити шляхи підвищення ефективності залучення інвестицій німеччини в українську економіку.

Методологія дослідження. Методологічне підґрунтя даної роботи полягає в застосуванні в процесі дослідження цілого комплексу наукових методів та підходів. Дослідження побудоване на використанні широкого спектра методів та підходів до вивчення проблем регулювання економічного співробітництва між Євросоюзом і третіми країнами. У процесі розробки пропозицій щодо вдосконалення економічної співпраці України і Німеччини було застосовано також методи моделювання, прогнозування та абстрагування. У роботі використано й інші спеціальні методи пізнання.

Структура дипломної роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. В роботі розміщено 10 таблиць, 8 рисунків, та ____ додатків. Список використаних джерел включає 68 найменувань на 8 сторінках.

РОЗДІЛ 1

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ДВОСТРОННЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

1.1. Поняття національних економічних інтересів України

Визначення національних економічних інтересів має першорядне значення у створенні системи економічної безпеки, яка є частиною всеосяжної системи національної безпеки України, оскільки залежить від розробки ефективних засобів їх реалізації та захисту. Національні економічні інтереси (НЕІ) невіддільні від історії та традицій українського народу, економічної системи, менталітету, культурних та духовних цінностей. Держава повинна виступати речником і гарантом захисту НЕІ. Однак в Україні досі немає чітко визначених НЕІ та їх інтегрована система не сформована. Це дає змогу урядам на різних рівнях виправдовувати свої дії, гарантуючи, що вони повністю відповідають НЕІ. Така ситуація (стільки чиновників - стільки тлумачень НЕІ) становить значну загрозу економічній безпеці України.

Вивченням теоретичних та практичних питань національних економічних інтересів та потреб суспільства присвячено праці учених-економістів, серед яких слід окремо виділити Л. Безчасного, В. Базилевича, З. Варналія, Ф. Заставного, М. Долішнього, П. Єщенка, І. Комарницького, Б. Кваснюка, І. Лукінова, В. Поповкіна, Ю. Палкіна, В. Сизоненка, М. Чумаченка, В. Симоненка, А. Чухна та ін.

Для здійснення аналітичної та прогнозової діяльності відповідні державні органи повинні виявити НЕІ, дослідити їх взаємодію, визначення пріоритетності тощо.

Для створення повноцінної системи НЕІ та її ефективного функціонування, перш за все, необхідно:

- 1) створити відповідну нормативно-правову базу;
- 2) проводити моніторинг та моделювання НЕІ;
- 3) створити базу даних про НЕІ;
- 4) забезпечити рівновагу НЕІ та їх гармонійне поєднання.

Найбільш пріоритетними економічними інтересами є: створення надійної системи економічної безпеки України; створення самодостатньої, конкурентоспроможної, соціально орієнтованої економіки; забезпечення альтернативних джерел нафти та газу; створення потужного військово-промислового комплексу; збереження та розвиток інтелектуальних та науково-технічних потенціалів України; вирішення соціальних проблем державою; вибудову економічних відносин з іншими країнами на основі рівності та взаємної вигоди тощо. Загрози економічній безпеці України слід вважати явними або потенційними діями, які ускладнюють або перешкоджають реалізації національних економічних інтересів та створюють небезпеку для соціально-економічної політичної системи, національні цінності, життєзабезпечення нації та особистості.

Надія української нації, яка століттями жила на ідеї державної незалежності, здійснилася наприкінці ХХ століття. Україна здобула незалежність мирними демократичними засобами, закріпивши волю нації відновити свою державність, заклавши фундамент для її повернення до європейських цінностей. Європейський вибір України отримав визнання та підтримку від європейської та світової спільноти. Україна отримала міжнародні гарантії безпеки, уклала угоди про дружбу та співпрацю з усіма сусідніми країнами, що є важливим фактором стабільності на європейському континенті.

Україна показала світові приклад ядерного роззброєння, добровільно розпорядившись третім найбільшим у світі ядерним арсеналом. Вона засвідчила свою стабільність, передбачуваність та бажання розвивати добросусідські відносини шляхом укладення Угоди про партнерство та співробітництво з Європейським Союзом (ЄС), Договору про дружбу, співробітництво та партнерство з Російською Федерацією, Спеціальної хартії про партнерство з

НАТО тощо. Україна визнана унікальним та стратегічним партнером кількох європейських країн. Європейський Союз та Україна почали розробляти Спільну стратегію відносин - основу для подальшої прискореної інтеграції України до об'єднаної Європи.

Відносна стабільність фінансової системи України виникла під час світової фінансової кризи 1997-1998 років. Окреслено тенденції до стабілізації обсягів валового внутрішнього продукту (ВВП). Загалом це свідчить про те, що в країні є передумови для подолання кризи та покращення ситуації в короткостроковій перспективі.

В контексті орієнтації на демократичні цінності будуть розвиватися процеси формування громадянського суспільства та механізм соціального партнерства. У той же час виникнення незалежної України супроводжувалось неоднозначними процесами та явищами, характерними для багатьох пострадянських країн з точки зору їх суспільно-політичних наслідків. Інтеграція України до світової економіки, особливо у її високотехнологічному секторі, залишається значно нижче потенціалу. Соціальна вартість непослідовних та незавершених реформ залишається надто високою, про що свідчить критичний рівень життя більшої частини населення країни. Це перешкоджає забезпеченню суспільної консенсусу та національної узгодженості, спрямованості соціальних сил на інтереси розвитку та досягнення національних цілей [1, с.76].

Поряд із соціально-економічними перетвореннями та зміцненням демократії становлення України як потужної держави та рівноправного партнера у центральноевропейському регіоні, посилення її ролі у світовому масштабі багато в чому залежить від рівня та характеру участі нашої країни у всіх сферах міжнародного співробітництва, що забезпечується її реалізацією. послідовна та передбачувана зовнішня політика.

З цією метою Україна активізуватиме свою участь у процесах європейської та євроатлантичної інтеграції, будуватиме рівноправні та взаємовигідні відносини із сусідніми країнами, зміцнюватиме співпрацю зі своїми стратегічними партнерами та розвиватиме багатосторонню співпрацю в рамках міжнародних

політичних та економічних організацій. З огляду на викладене, формуються цілісні національні цілі, які надалі визначатимуть стратегічні напрями державної політики. Економічна та соціальна політика базуватиметься на необхідності створення умов для послідовного збільшення ВВП на душу населення, збільшення тривалості життя, витрат на освіту та охорону здоров'я та усунення значних відмінностей у цих показниках між окремими регіонами України.

Для підвищення освітнього потенціалу населення слід збільшувати видатки на освіту відповідно до європейських стандартів. З метою зменшення впливу негативних та знешкоджуючих факторів на можливості людського розвитку будуть вживатися заходи щодо пом'якшення соціально-економічних наслідків безробіття, особливо серед жінок та молоді, шляхом реалізації державних цільових соціальних програм та розвитку соціального страхування систем. Нинішня конкурентоспроможність країни (це означає систематичну сукупність економічних, політичних, соціологічних та інших характеристик суспільства) залишається незадовільною.

Здійснення ефективної структурної політики, спрямованої на вступ України до регіональних та імпортних, накопичення валютних ресурсів, необхідних для технологічного оновлення виробництва. Впровадження довгострокової стратегії розвитку інвестиційного потенціалу та ефективного його використання, яка передбачає збільшення інвестиційних ресурсів за рахунок послідовного збільшення частки капітальних вкладень у ВВП, зміни структури інвестиційних джерел та напрямів їх інвестиції. Посилення інноваційного напрямку промислової політики. Мета - подолати значну невідповідність між наявним потенціалом інноваційного розвитку та низькою ефективністю його використання. Прискорення розвитку інформаційного сектору як основи ефективної інноваційної політики.

Передбачається поступове зближення внутрішніх показників у цій галузі до показників розвинених країн, зокрема шляхом: створення багатомовних інформаційних систем з єдиним доступом по всій Україні, а також із зарубіжними країнами, з якими Україна підтримує стійкі економічні відносини та там, де вона

має власні інтереси, і в першу чергу, в напрямках формування основних транснаціональних транспортних коридорів; підтримка інформаційно-аналітичних структур, залучених до інформаційного поповнення електронних баз даних та знань; побудова нових та демонополізація існуючих первинних мереж та систем передачі даних.

Забезпечити стабільність економічного, адміністративного та цивільного законодавства, прозорість та максимальне усунення корупції адміністративної, судової та правоохоронної систем.

Визначено наступні етапи соціально-економічного розвитку України:

1. Перший етап (1999 - 2000 рр.) - це досягнення економічної стабілізації та перехід до економічного зростання. Перші ознаки зростання експорт орієнтованих та імпорт замінних галузей з'явилися в 1999 році. З 2000 року економічне зростання відбувалося на широкій галузевій основі. Прогрес у сфері зниження бідності відбився на більш високих рівнях реальної заробітної плати та пенсій, нижчих рівнях безробіття та вищих соціальних витратах. Ці зміни та реформи включають послідовну макроекономічну політику. Серйозні інституційні зміни сприяли «затіненню» неформальної діяльності та різко підвищили ефективність економіки в цілому. Передумовою економічного зростання стали президентські вибори 1999 року, які призвели до кардинальних змін у розміщенні політичних сил у законодавчій гілці, де досі переважали ліві сили. Здійснення курсу реформ було покладено на новий Кабінет Міністрів, який очолив у грудні 1999 року голова Національного банку В. Ющенко, не пов'язаний із партійно-номенклатурним минулим. Програма уряду виходу з кризи отримала назву реформа добробуту [3]. Діяльність Віктора Ющенка на посаді прем'єр-міністра призвела, зокрема, до рішення Ради ЄС у жовтні 2000 року про виключення України із списку неринкових економік. Вдалося уникнути дефолту, зменшити на 17% (2,1 млрд. Дол. США) суму зовнішнього державного боргу. Тенденції економічного зростання стали очевидними. Хоча в 1992-1999 рр. розмір ВВП України зменшився на 60%, в порівнянні з 2000 р. В 2000. він вперше за

десятиліття зріс - майже на 6%. Зростання пояснюється резервами внутрішнього ринку, використанням потужностей, які раніше не використовувалися [5].

Покупний попит населення також почав зростати за рахунок грошей, відправлених робітникам, які масово виїжджали за кордон. У 2000 році Україна залучила рекордний обсяг прямих іноземних інвестицій у розмірі 750 мільйонів доларів. США [5]. Незважаючи на пожвавлення економіки України протягом 2000 року, за важливими параметрами, насамперед зростання реальних доходів населення, змін на краще фактично не відбулося. Якщо взяти середню зарплату в доларах, то в Україні вона становила 54 долари. У США - 81 долар, у Росії - 74 долари. Незважаючи на те, що гривня до долара залишилася незмінною у 2000 році, інфляція становила майже 26% [5].

2. Другий етап (2001 – 2005 роки) – забезпечення істотних змін у структурі економіки та підвищення її ефективності, досягнення темпів приросту ВВП до 7 відсотків на рік. Після вповільнення в період прем'єрства А. Кінаха зростання економіки протягом 2003-2004 рр. істотно прискорилося. Зокрема, приріст ВВП у 2003-му досяг 9,4%, а у 2004-му – 12,7%, тобто перевищив середню величину за всі попередні роки незалежності. Частка прибуткових підприємств, яка у 2002 р. становила 61%, збільшилася до 65% [6]. Проте в цілому прискорення економічного зростання у 2003 р. стимулювало пожвавленням зовнішнього попиту на продукцію металургії та суміжних галузей. Тоді на світовому ринку різко зріс попит на дешевий та якісний метал, який могла запропонувати Україна. «Українське економічне диво» засновувалося на експорті металу та продукції хімічної промисловості. Екологічно шкідливе виробництво застосовувало застарілі технології та потребувало величезних затрат енергії. Власне, на цьому базувалося швидке економічне зростання країни. У 2004 р. одержано рекордний врожай зернових – 45 млн. т, що у 2,2 рази більше показника 2003 р. Заборгованість із зарплати скоротилася у 2,5 рази, а в бюджетній сфері – повністю погашена [7]. Середня заробітна плата протягом двох років роботи уряду В. Януковича підвищилася на 42%, а мінімальна – на 44%. Правда, продукти харчування і паливо зростали втричі швидшими темпами. Радикальна політика

першого помаранчевого уряду Ю. Тимошенко негативно позначилася на темпах економічного зростання. Якщо у 2000-2004 рр. українська економіка зростала збільшеними темпами, то у 2005 р. мав місце відчутний спад. Так, ріст ВВП у 2004 р. становив 112,3% проти 2003 р., а у 2005 р. – лише 102,8% порівняно з 2004 р. Безперечно, що певну роль відіграли й інші фактори, в першу чергу зовнішні (погіршення кон'юнктури на світових ринках). Однак не останній внесок у цьому зіграла пропагована урядом реприватизація [8].

3. Третій етап (2006 – 2010 роки) – продовження структурної перебудови економіки та забезпечення високих (до 8 відсотків щороку) темпів її зростання, досягнення ВВП на душу населення в межах 4 -4,5 тис. доларів США. У 2006-2007 рр. українська економіка демонструвала досить високі темпи економічного зростання. Спостерігалася значна автономність національної економічної системи навіть за умов високої політичної нестабільності. Переживши складні часи дискусій щодо реприватизації, вітчизняний бізнес послідовно нарощував свій потенціал. Водночас істотно зросли прямі іноземні інвестиції. Їх зростання у 2006 р. становило 5,3 млрд. дол., значно більше попереднього року. Станом на січень 2007 р. обсяги прямих іноземних інвестицій становили 23224,2 млн. дол. США або лише 491 дол. в розрахунку на 1 особу. Для порівняння: на 1 особу в українській економіці приходиться основних засобів на суму 4427 дол. США [10].

Національна економічна система України в цей час була достатньо інтегрована у світову економіку, а тому поширення рецесійних процесів у світі, падіння попиту та цін на світових товарних ринках знайшло свій відгук у внутрішніх процесах України та мало дуже негативний характер вплив на ситуацію реального сектора економіки. Значно затягнуті дії уряду щодо запобігання впливу зовнішніх негативних процесів призвели до дестабілізації та економічних спадів.

Одною з перших хто відчув на собі весь негатив кризового стану була фінансова сфера, а саме національна банківська система. Масовий відтік депозитів з банківської системи, що спостерігався у IV кварталі 2008 року і продовжувався у січні 2009 року (обсяги вкладень у банках лише в національній

валюті зменшились починаючи з вересня на 46,6 млрд. гривень) поряд з необхідністю погашення зовнішніх боргів, поставила банки у досить складне становище. При цьому, навіть збільшення з боку Національного банку обсягів рефінансування банків не спричинило достатнього зростання обсягів кредитування економіки, а призвело до ускладнення ситуації на валютному ринку. З іншого боку – зниження платоспроможності підприємств призвело не тільки до зниження обсягів кредитування, але і до підвищення вартості кредитних ресурсів. Вартість кредитів у національній валюті зросла з 16,8% у вересні до 26,5% у січні 2008 року [10].

Згідно соціологічних досліджень проведених в грудні 2008 р. центром Разумкова відносна більшість українських громадян (45%) вважають, що Україні потрібно вступати до ЄС; кожний третій (35%) не підтримують сьогодні таке рішення, а кожний п'ятий (20%) все ще не визначився.

Серед проблем, які найбільшою мірою перешкоджають європейській інтеграції України, громадяни наголошують саме на внутрішніх чинниках: низькому рівні економічного розвитку та недостатніх темпах реформ (71%) та високому рівні корупції (64%) [11]. 31 березня 2009 року в щорічному посланні Президента України Віктора Ющенка про внутрішнє і зовнішнє становище України було наголошено, що «наша інтеграція до європейського і євроатлантичного простору – це вже не абстрактна мета. І водночас це не є самоціллю. Це – практичні, сучасні інструменти, які допоможуть нам принести добробут людям і гарантувати безпеку країни, нашого народу, наших дітей і наших онуків. Зовнішньополітичні пріоритети України – сталі і вивірені. Європейська і євроатлантична мета – незмінна, вона неминуче буде досягнута» [12].

Отож, з проведеного аналізу можна зробити висновок, що мабуть, немає в Україні іншого питання, в якому всі структури влади та переважна частина населення і політикуму, настільки солідарні, як наш європейський вибір. Про його цінність, важливість, стратегічність заявляють уже багато років політики різних

кольорів і орієнтацій, представники і минулого «злочинного», і «революційного», і «антикризового» режимів.

4. Четвертий етап (2011-2014 роки) – досягнення економічної стабільності та забезпечення високих темпів її зростання. Четвертий етап є етапом прискорення економічного та соціального розвитку України шляхом здійснення прогресивного характеру структурних перетворень в економіці, поглиблення її зовнішньої інтегрованості та значного поліпшення діяльності ринкових інститутів, оскільки за протилежних умов Україна буде все більше і більше відноситися до числа країн з повністю залежним розвитком, в якій рівень соціальних протиріч буде нагромаджуватися.

Тому слід говорити про створення умов для ефективного та динамічного економічного зростання на основі інвестицій та інновацій, що забезпечить структурну та технологічну модернізацію вітчизняної економіки та стабільне покращення добробуту громадян України. Останнє стає головною стратегічною метою економічної політики держави. Сучасний етап соціально-економічного розвитку країни вимагає орієнтації економічної політики на постійне звуження існуючого розриву між Україною та найбільш розвиненими країнами світу.

1.2. Сучасні виклики зовнішньої політики України

У 2019 році зовнішня політика України була визначена старими внутрішніми та зовнішніми викликами. Конфлікти з Росією, повільний економічний підйом та слабкі державні інститути, повільні темпи реформ, жорстка політична конкуренція та застаріле зовнішньополітичне бачення продовжували обмежувати зовнішньополітичний потенціал України та робили Київ вразливим до світових політичних потрясінь. Міністерство закордонних справ України (МЗС), центральний орган у галузі зовнішніх відносин, виконує переважно тактичні завдання, тримаючись подалі від формування зовнішньополітичних рішень. Українські дипломати не належним чином залучені до розробки політики щодо найважливіших питань. Часто урядові установи

приймають рішення (закон про освіту, національну політику пам'яті), які шкодять міжнародному становищу та двостороннім відносинам України з важливими партнерами (Польщею, Угорщиною, Румунією). Як результат, українські дипломати змушені реагувати на події, які торкнулися інтересів України, а не розробляти політику та пропозиції щодо вирішення найактуальніших питань, не кажучи вже про запобігання кризам.

Неоднозначність політики Дональда Трампа стала ключовим викликом зовнішньої політики України на початку 2019 року. Однак побоювання можливого ослаблення підтримки України та "великої угоди" з Росією були усунуті через інституційний опір політиці Трампа та значний вплив політичної еліти на формування зовнішньої політики. Однак, незважаючи на загальне погіршення американсько-російських відносин через втручання Росії у вибори, дипломатичні скандали, події в Сирії та інші обставини, Росія та США розпочали прямі контакти для врегулювання конфлікту на Донбасі. Переговори Волкера з Сурковим навряд чи розглядаються як "велика угода" минулого року, але можуть допомогти досягти домовленості про присутність миротворців ООН на Донбасі. У той же час для цього є численні перешкоди, оскільки обидві сторони неохоче роблять навіть незначні дії, зокрема з політичних міркувань.

2019 рік став переломним у відносинах Україна-ЄС. Сприятлива політична ситуація в Нідерландах та Франції дозволила Україні досягти фінішу на шляху євроінтеграції, над яким Київ пропрацював майже десять років. Однак відсутність перспектив для більш близького зближення викликає невизначеність щодо подальших відносин Києва з Брюсселем.

Зовнішня політика України досі визначається її реактивністю, застарілим баченням міжнародного середовища та низькою ефективністю. Поточні показники зовнішньої політики вичерпали свій потенціал, і без перегляду та адаптації до міжнародних змін - на тлі зовнішніх та внутрішніх викликів - це може призвести до кризи зовнішньої ідентичності з непередбачуваними наслідками для подальшого розвитку країни. Гра в зовнішньополітичних питаннях у період виборів лише збільшить цей ризик. Ідеально було б, якби

український уряд та ключові політичні гравці розпочали внутрішні дискусії щодо нової ідентичності України, інтересів, пріоритетів, зовнішньополітичних цілей та стратегій, щоб уникнути цієї кризи.

Специфіка національного економічного інтересу України полягає в тому, що він доповнює та сприяє реалізації ендогенного інтересу. Саме з цього розуміння формується концепція ефективних зовнішньоекономічних відносин, які в кінцевому рахунку покликані служити національній економіці, забезпечувати її необхідною сировиною, сприяти взаємовигідному еквівалентному обміну держави із зовнішнім світом, залучати технічні та інноваційні інновації тощо. Конкретні форми вираження національного економічного інтересу України такі:

По-перше, освоєння державою європейських соціально-економічних стандартів, які встановлюють світові стандарти та найбільш точно відповідають нашому національному менталітету та діловій культурі. Географічна та історична ідентичність з європейським співтовариством, поступове зближення національної економіки з європейським економічним простором - деякі імперативи процесу європейської інтеграції для України.

По-друге, підпорядкування процесу транснаціоналізації національної економіки досягненню Україною високого конкурентного статусу у світі. У той же час критерії структури експорту та імпорту, вплив зовнішньоекономічних зв'язків на стан економічної безпеки країни та її технологічний розвиток мають бути мірилом ефективності зовнішньоекономічних зв'язків країни. По-третє, в національних інтересах України зберегти національну ідентичність українців за кордоном, запобігти їх масовій асиміляції з іншими народами, створити економічні, фінансові, правові та гуманітарні мотиваційні умови для повернення іммігрантів на батьківщину та їх повного соціального інтеграція.

Враховуючи багатоаспектність форм вираження національного економічного інтересу країни та зазвичай суперечливий характер її реалізації в національному та глобальному середовищі через відсутність потреб зацікавлених сторін - перевізників, нагальним питанням є визначення та систематизація

загальні принципи, на основі яких можна узгодити інтереси різних суб'єктів економічних відносин. Ці принципи включають наступне:

1) Розумна достатність задоволення як індивідуальних, так і групових соціальних потреб. Річ у тім, що фізіологічні та матеріальні потреби членів сучасного суспільно розвиненого суспільства повинні бути науково обґрунтованими, регулюватися державою на рівні раціонально мотивованих норм споживання, запобігаючи споживчий фетишизм. Це також запорука пом'якшення соціальної поляризації, і водночас запобіжний стан у формуванні певних настроїв окремих членів суспільства та їх прагнення обмежити мінімальний рівень запитів, досягнутих у житті.

2) Систематичність та підпорядкованість у здійсненні національного економічного інтересу, що включає врахування інтересів усіх членів суспільства, узгодження цих інтересів, недискримінацію інтересів певних соціальних груп та меншин, розвиток усіх елементів національної економіки інтерес відповідно до сучасних світових стандартів. У той же час суспільство повинно усвідомлювати, що в часи дефіцитних ресурсів одночасне задоволення всіх потреб нереально. Отже, існує об'єктивна потреба підпорядковувати інтереси визначенню пріоритетів та цілей цього етапу розвитку суспільства.

3) Загальна участь і водночас особиста відповідальність кожного громадянина за реалізацію національних економічних інтересів країни. Ці принципи передбачають рівні права та обов'язки всіх верств населення займатися суспільно корисною діяльністю незалежно від етнічного походження та соціального статусу, сімейного та сімейного стану, раси та національності, політичних поглядів чи релігійних переконань.

4) Патріотизм та вірність. Норму соціальної поведінки кожного громадянина держави слід присвячувати служінню своїй нації та державі шляхом добросовісного виконання своїх професійних та громадянських обов'язків, дотримання кодексу громадянського співіснування в економічному та суспільному житті.

5) Професіоналізм, як міра соціальної конкурентоспроможності нації, передбачає кваліфіковане та компетентне виконання усіма членами суспільства своїх виробничих функцій, що вимагає систематичного навчання, підвищення кваліфікації, практичних навичок та формування поваги до праці.

6) Законність та верховенство права. Ці принципи передбачають необхідність усвідомлення національного економічного інтересу шляхом дотримання норм національного та міжнародного права, рівності всіх громадян перед законом, пріоритету прав і свобод людини стосовно професійної, громадської та державної діяльності.

7) Публічність та прозорість. У демократичному суспільстві політичні та державні еліти повинні керуватися принципом, що вони діють виключно на користь громадськості, в інтересах держави, як уповноваженого суспільства. Що стосується ролі принципу прозорості в економічному житті суспільства, він є наріжним каменем, оскільки всі суб'єкти повинні вести свою діяльність відкрито стосовно своїх партнерів, держави, колективу та надавати необхідну інформацію контролюючим органам, засобам масової інформації та громадські інститути.

8) Конвергентність. Вона передбачає гармонізацію та зближення економічних інтересів різних соціальних груп та класів на основі національної ідеї, ефективного державного механізму перерозподілу суспільного продукту, використання на благо всіх громадян національного багатства, запобігання глибокої соціальної асиметрії в суспільстві .

Ці принципи повинні бути основою для національних програм соціально-економічного розвитку, визначати хід внутрішньої та зовнішньої політики держави та соціальну відповідальність кожного громадянина України.

В умовах трансформаційних перетворень у нашому суспільстві зростає потреба у пошуку ефективних методів та напрямків зміцнення ринкових відносин та їх впливу на формування національних інтересів. Сучасний стан розвитку проблеми національних економічних інтересів свідчить про нагальну потребу в комплексних дослідженнях, створенні цілісної теорії їх формування та використання в стратегії економічного розвитку країни. Необхідно чітко

сформулювати цілісні національні цілі, які надалі визначатимуть стратегічні напрями державної політики.

Створення ефективного інституційного механізму політичної співпраці у сфері європейської інтеграції та питань двостороннього розвитку, а також розширення кола суб'єктів відносин свідчили про перехід на якісно новий етап українсько-німецьких відносин. Позитивна динаміка була зумовлена зусиллями як українських, так і німецьких дипломатів, що підтверджує, на наш погляд, взаємне визначення стратегічної перспективи майбутніх двосторонніх відносин.

1.3. Німецький вектор міжнародної економічної стратегії України

На початку століття Німеччина посіла 3-4 місце в рейтингу найвпливовіших партнерів України. З початку нового тисячоліття Німеччина займає одне з провідних місць (з другого по четверте) у постачанні товарів в Україну та при поставках з України. Країна регулярно займає друге місце за обсягом інвестицій і з цього року вийшла лідером інвестиційного процесу.

Не випадково уряд України продовжує приділяти посилену увагу двостороннім економічним відносинам з Німеччиною. Відповідно, вона виходить із пріоритету розвитку торговельного, економічного та інвестиційного співробітництва між Україною та Німеччиною. Вже за обсягом зовнішньої торгівлі з Україною Німеччина посідає друге місце після Російської Федерації та перше серед європейських країн. Німеччина є одним з найбільших іноземних інвесторів української економіки. Двостороннє економічне співробітництво має значний невикористаний потенціал, і з 2005 року економічне співробітництво набуло системного характеру, і німецькі підприємці тепер лише зміцнюють свої позиції.

Слід зазначити, що Україна продовжує шукати шляхи наближення до ЄС та вступу до СОТ. Уряд має великі сподівання на підтримку Німеччини в цьому питанні.

Прихід Ангели Меркель на пост Федерального канцлера у 2005 р. і її перша каденція у цій якості співпали у часі з періодом значного євроентузіазму України під час президентства В. Ющенка (2005–2010 рр.). Меркель зайняла більш обережну позицію стосовно подальшого розширення ЄС та НАТО на схід, на відміну від попередників, що дотримувалися ідеї щонайбільшого розширення цих об'єднань. Це пояснювалося з одного боку бажанням продовжити обраний курс на залучення східноєвропейських країн до ЄС, що відповідало інтересам Німеччини [8, 9, с. 29–30], з іншого ж боку, величезна хвиля розширення ЄС у 2004 р. викликала значні проблеми організаційного характеру [10, 11, 12].

У той же час Німеччина хотіла підтримувати добрі стосунки з Росією, яка почала відходити від прозахідного курсу першого терміну Путіна і почала негативно сприймати розширення європейських та євроатлантичних структур на схід, і враховувати її точку зору [13, с.3]. Принцип невтручання в зовнішню сферу впливу, в даному випадку, пострадянського простору, був встановлений з часів східної політики Брандта. У той же час нові члени ЄС також виступали за подальше розширення. Особливо активною була Польща, яка стала головним лобістом європейської та євроатлантичної інтеграції України. Особливу вагу надала позиція Польщі у форматі Веймарського трикутника.

На саміті глав держав та урядів Веймарського трикутника, який відбувся в Метлах 5 грудня 2006 року, було прийнято спільну декларацію. У документі відзначено близькість позицій трьох країн щодо важливих міжнародних питань щодо спільних дій не лише в межах ЄС та НАТО, а й на міжнародній арені. Що стосується військового співробітництва, вони висловили бажання створити тактичну групу. Проблема енергії не залишилася осторонь. Учасники саміту оголосили про координацію позицій щодо розробки та реалізації енергетичної політики для Європи, "що проводиться в дусі солідарності". Три країни підкреслили свою прихильність до європейської політики сусідства як засобу активізації співпраці на східних кордонах ЄС, підтримуючи політичні та економічні реформи в сусідніх країнах.

Особливу увагу документ приділяв Білорусі, Україні та Росії. Німеччина, Франція та Польща домовились поглибити співпрацю задля підтримки зусиль України щодо створення більш міцних та тісніших відносин з євроатлантичними структурами. Пильна увага приділялась співпраці з Україною у питаннях міграції та безпеки кордонів. Країни Веймарського трикутника висловилися за укладення всебічної угоди між Європейським Союзом та Україною, посиленої Угодою про вільну торгівлю, як засіб створення нової бази для подальшої співпраці [14, с.261].

У 2008 році динаміка двостороннього діалогу значно зросла. 13-14 лютого 2008 року Федеральний міністр закордонних справ Німеччини Ф. Штайнмайер здійснив робочий візит до України, відвідавши першу зустріч міністрів закордонних справ країн-членів ЄС та країн Чорного моря. Німецького міністра прийняв Президент України. Міністр закордонних справ України В. Огризко 16 вересня 2008 року відвідав Німеччину з робочим візитом, а 6 жовтня 2008 року - з офіційним візитом. Основна увага була зосереджена на безпековій ситуації в Європі та перспективах відносин між НАТО та Україною. 21 липня Україну відвідала А. Меркель, яка зустрілася з Президентом В. Ющенком та Прем'єр-міністром Ю. Тимошенко. В центрі переговорів були питання подальшого розвитку економічного співробітництва, а також відносини Україна-НАТО та Україна-ЄС [15].

Однак, незважаючи на активізацію формального діалогу, стан українсько-німецьких відносин залишився незмінним. На Бухарестському саміті НАТО в квітні 2008 року Україні та Грузії було відмовлено у ПДЧ, насамперед через тиск з боку Російської Федерації [16, 17, с.16]. Російсько-грузинська війна в серпні того ж року спричинила поворот у політиці ЄС та НАТО. Ці організації вирішили відмовитись від експансії на пострадянський простір. Позиція Німеччини зіграла важливу роль у цьому рішенні.

Таким чином, можна констатувати, що протягом першого терміну повноважень А.Меркель як федерального канцлера українсько-німецькі відносини суттєво не змінилися. Але їх розвитку також гальмувало бажання

підтримувати високий рівень німецько-російської співпраці. Після приходу до влади Віктора Януковича в 2010 році Україна продовжила перспективу членства в Північноатлантичному альянсі, спираючись на позаблокову політику. Однак вектор європейської інтеграції залишався активним. У рамках державного візиту В. Януковича до Німеччини 30 серпня 2010 р. У Берліні було досягнуто домовленості про продовження до кінця 2013 р. Програми підготовки молодих українських менеджерів. У присутності віце-прем'єр-міністра України з питань економіки С. Тігіпка, Державного секретаря Федерального міністерства економіки та технологій Б. Пфаффенбаха та Посла України в Німеччині Н. Зарудної підписали угоду про взаєморозуміння. З підписанням Спільної заяви між Федеральним міністерством економіки та технологій Німеччини та Міністерством економічного розвитку і торгівлі України була створена основа для продовження Програми до 2013 року між Німеччиною та Україною через навчання керівників українських підприємств у Німеччині; допомагають захоплювати нові ринки шляхом встановлення контактів, особливо для малих та середніх підприємств; підвищити конкурентоспроможність та здатність співпрацювати з українськими підприємствами шляхом передачі нових управлінських компетенцій менеджерам.

29-30 вересня 2011 року під час робочої поїздки В.Януковича до Польщі для участі в Ініціативі Східного партнерства Європейського Союзу відбулася зустріч з федеральним канцлером ФРН А. Меркель, а 15 листопада 2011 р., Під час робочої поїздки В.Януковича до Польщі - зустріч з федеральним президентом Німеччини К. Вулфом. 3–4 лютого 2012 року Президент України під час робочого візиту до ФРН зустрівся з представниками німецьких ділових кіл і виступав на 48-й Мюнхенській конференції з політики безпеки [18]. Зусилля України були спрямовані на забезпечення сприятливого ставлення німецької сторони до процесів, що відбуваються в Україні, підтримка внутрішніх політичних та структурних реформ, її європейських інтеграційних прагнень.

Динаміка двосторонніх контактів протягом року не відрізнялася відносно високою інтенсивністю. Німецькі чиновники висловили стурбованість

резонансною судовою справою щодо колишньої прем'єр-міністра України Юлії Тимошенко та інших вищих посадових осіб її уряду, а також проведення парламентських виборів в Україні. Однак обсяг економічних зв'язків збільшився. У першій половині 2012 року обсяг українсько-німецької торгівлі товарами та послугами збільшився на 5,3% порівняно з відповідним періодом 2011 року і становив близько 4,5 млрд доларів. [19]. У 2012-2013 роках на перший план вийшов процес підготовки України до укладення Угоди про асоціацію з ЄС, в якій Німеччина брала активну участь. Підписання Угоди планувалося на 28 листопада 2013 року, але не відбулося. Натомість на 3-му саміті Східного партнерства ЄС парафіював подібні угоди з Молдовою та Грузією. Нездатність підписати в останній момент призвела до масштабної громадської непокори в Україні, яка отримала назву "Євромайдан". Зрештою, вони призвели до повалення режиму Януковича [20] 22 лютого 2014 р. Уряд Меркель уважно стежив за подіями в Україні та неодноразово закликав тодішнє українське керівництво утриматися від використання сили та закликати її до діалогу. Збройна агресія Росії на сході України та анексія Криму стали для Німеччини новим викликом.

Незважаючи на підтримку уряду України у вирішенні конфлікту, водночас Німеччина намагається не допустити повної ізоляції Росії, зберігаючи існуючі традиційні зв'язки та знаходячи компромісне рішення [21]. Це призвело до низки заяв про несвоєчасне рішення України щодо майбутнього вступу до ЄС та НАТО [22,23], а також про затримку набуття чинності Угодою про асоціацію [24]. Незважаючи на це, Німеччина продовжує надавати дипломатичну підтримку, а багато німецьких урядових та неурядових організацій надають гуманітарну допомогу [25,26].

Українсько-німецькі відносини з часу їх встановлення і донині наділені певною динамікою, що зумовлювалася розвитком сучасних міжнародних відносин та внутрішньополітичними особливостями обох держав. Початковий період двосторонніх відносин, який характеризувався формальним визнанням України незалежною державою в результаті досягнення домовленостей щодо

ядерного статусу України, змінився з конструктивними відносинами між Німеччиною та Україною.

Політичний та безпековий аспект українсько-німецького співробітництва характеризується високою якістю результатів: підтримка Німеччиною позиції України щодо неприпустимості розміщення ядерної зброї на території Центральної та Східної Європи; прагнення української держави до інтеграції в європейські інтеграційні структури, а також у процес побудови спеціальних партнерських відносин з Альянсом.

Важлива роль належить зацікавленості Німеччини у розгляді України як потенційного кандидата на вступ до ЄС без зазначення конкретного терміну. З огляду на велику роль європейських організацій у реалізації зовнішньополітичних інтересів Федеративна Республіка формує взаємини з Україною переважно не самостійно, а на рівні відповідних європейських структур, тобто через НАТО, ЄС тощо. Це дає змогу визначити європейські політичні й безпекові організації особливими механізмами співпраці України з Німеччиною з метою реалізації завдань української зовнішньої політики.

Ставлення ФРН до євротата євроатлантичних прагнень України значною мірою витікає з російсько-німецьких відносин. Росія є головним економічним партнером Німеччини у регіоні, країна є залежною від російських енергоносіїв. З економічної точки зору Росія виглядає привабливішим партнером, а політику ФРН визначають головним чином економічні інтереси. Водночас Україна протягом періоду незалежності продемонструвала себе не з кращого боку: перебування у стані постійної політичної та економічної нестабільності, нездатності чітко сформулювати свої інтереси та вибудувати чітке стратегічне бачення зовнішньої політики, яка залежить від політичних вподобань, відсутність покращення – все це заважає Україні зарекомендувати себе як надійного партнера [27]. Всередині Німеччини, можна сказати, існують побоювання щодо перетворення України на другу Грецію, до чого зараз додалася військова небезпека і невирішені територіальні питання. Всі ці фактори призвели до того, що Німеччина намагається призупинити євротата євроатлантичні прагнення

України, але, водночас, не існує категоричної відмови, що дає сподівання на позитивні зрушення у цій сфері німецько-українських відносин.

Отже, Німеччина під час канцлерства Меркель продовжувала розглядати Україну як важливий елемент стабільності в Центральній та Східній Європі, а відносини з нею – як невід’ємну складову східноєвропейської політики ФРН. Однак українсько-німецькі відносини розвивалися значно повільніше порівняно з іншими східноєвропейськими державами – безпосередніми сусідами ФРН. Фактично, Німеччина відійшла від загальної зовнішньополітичної концепції щодо країн Східної Європи періоду « нової східної політики » Віллі Брандта і почала вибудовувати окремі вектори відносин зі східноєвропейськими державами. Так, у відносинах зі своїми безпосередніми сусідами – країнами « Вишеградської четвірки » (Польща, Чехія, Угорщина, Словаччина) ФРН застосувала тактику всебічної підтримки демократичних реформ і євроінтеграційних прагнень.

Натомість у відносинах із Україною, як державою колишнього пострадянського простору. ФРН діяла значно обережніше, адже німецька зовнішньополітична концепція щодо країн Східної Європи ґрунтувалася на консервативному геополітичному підході, згідно з яким при вибудовуванні європейської системи безпеки є небезпечним намагатися ігнорувати, ізолювати або провокувати Росію. Тобто, при розбудові відносин з Україною, як і з іншими державами пострадянського простору, ФРН об’єктивно була змушена рахуватися з російськими інтересами в цьому регіоні. Єдиною галуззю двосторонніх відносин, яка не зазнала подібного гальмуючого впливу, були економічні відносини. Російська агресія спричинила значні зміни у стані німецько-українських відносин, але ФРН все ще демонструє значно більшу зацікавленість у розвитку відносин з Росією.

Відносини між Україною та Німеччиною перебувають у своєрідному випробувальному періоді: за останні два роки у двох країн є багато можливостей вивести відносини на новий рівень. Однак ще більше перешкод може перешкоджати формуванню зовсім іншої взаємодії. За цей час Україні потрібно

продемонструвати, що німці цінують у партнерстві з іншими країнами: здатність дотримуватися чітких правил гри та здатність виконувати свої зобов'язання.

Досі невідомо, чи можна перетворити ситуаційне партнерство між Києвом та Берліном на пріоритетне і хоча б наблизитися до стратегічного. Для цього потрібні зусилля обох сторін. План дій щодо України, розроблений урядом Німеччини, який координує Міністерство закордонних справ Німеччини, а також актуальна стратегія, розроблена крилом зовнішньої політики правлячої партії ХДС - це перші кроки на шляху розвитку майбутньої стратегії для України, в якій Київ повинен бути зацікавлений.

Для того, щоб впливати на цей процес, Україні потрібна активна позиція з елементами стратегічного бачення, оскільки Берлін сьогодні не повністю розуміє, наскільки серйозно Київ зацікавлений інвестувати у свої відносини з Німеччиною, а не просто використовувати його тактично для протидії російській агресії.

На даний момент активом Україна-Немечина є присутність українського досьє серед першочергових завдань Федеральної канцелярії та інтенсивний політичний діалог, що стало можливим завдяки залученню Берліна до припинення війни та вирішення конфлікту на сході України. Однак рівень довіри між лідерами обох країн залежить від готовності України виконати свої зобов'язання за Мінським процесом.

І останнє, але не менш важливе, від України залежить, наскільки нова українсько-німецька політика буде окремим слідом, а не в підпорядкуванні німецької політики щодо Росії. Політика Росії спочатку серйозно ставиться під сумнів, але з огляду на кооперативний, а не конфронтаційний характер зовнішньої політики Німеччини, шанси на її відтворення залишаються.

У Німеччині досі існує консенсус, що німецька зовнішня політика - це європейська політика. Берлін більше не зможе діяти виключно за власними уподобаннями, але доведеться враховувати позиції інших країн ЄС, щоб уникнути подальшого самотблокування в ЄС. Перш за все, Франція.

Ключовий загальний інтерес України до Німеччини в Києві формулюється так: зробити все можливе, щоб зберегти українське політичне досьє в Берліні в

середньостроковій перспективі, а в кінцевому підсумку стати економічним завдяки приходу та консолідації стратегічних німецьких інвесторів у різних промисловості в Україні. Інші інтереси включають роль Німеччини у забезпеченні європейської єдності у важливих для України питаннях та підтримці (включаючи фінансові) реформи в Україні.

Якщо ми підсумуємо німецькі інтереси, висловлені нашими німецькими партнерами щодо України, вони виглядатимуть приблизно так:

- 1) стримування конфлікту на сході України, оскільки це може підірвати стабільність інших частин України;
- 2) запобігання процесам дестабілізації та дезінтеграції в Україні, а також різкому погіршенню соціально-економічних умов;
- 3) консолідація України політично та шляхом реформ, оскільки майбутнє України залежить від її внутрішніх перетворень;
- 4) підтримка євроінтеграції України як найпотужнішого інструменту трансформації країни.

Показово, що якщо інтерес України до Німеччини явно є економічним фактором, то в окреслених інтересах Німеччини в Україні це не так очевидно, незважаючи на сильний геоекономічний наголос, який традиційно робиться в німецькій політиці щодо інших країн. Саме на економічних інтересах, а не на безпеці, протягом багатьох років будувалася стратегія Німеччини для багатьох країн.

У той же час спостерігається чітке збіг інтересів щодо трансформації України в процесі європейської інтеграції. Після підписання, ратифікації Угоди про асоціацію та набуття чинності зони вільної торгівлі з ЄС процес європейської інтеграції став неминучим для України. Однак у європейських столицях, включаючи Берлін, все ще виникає питання, яким незворотним буде процес. Для німців, на відміну від багатьох українців, вектор європейської інтеграції - це не геополітичний проект, а проект модернізації. На деяких рівнях влади спостерігається недостатня обізнаність про те, що Україні потрібно мати справу не на ситуаційній основі, а на постійній основі. Очевидно, було б сенсом

розробити українську версію «Партнерства для модернізації», політику, яку зазнала поразки від Росії.

Нові можливості полягають і в тому, що для німецьких політиків, а також для німецького суспільства взагалі Україна вийшла з так званої «сліпої зони». До Євромайдану Україна була ще однією пострадянською, бідною країною, схильною до авторитаризму, з невиразними пріоритетами, катастрофічно корумпованою політичною елітою та домінуванням німецьких еліт олігархів. Після Євромайдану принаймні частина німецького закладу переконалася, що українці прагнуть змінити справи. Німецьке керівництво прагне підтримати українські зусилля. Питання лише в тому: наскільки далеко Берлін готовий піти на цю підтримку?

Інтерес до України в Німеччині в середньостроковій перспективі може залишатися високим за двох умов. Перший песимістичний: ситуація з безпекою в регіоні погіршиться, конфлікт між Україною та Росією загостриться. За таких умов Україна, безперечно, буде включена щонайменше до трьох зовнішньополітичних пріоритетів Німеччини. Очевидно, такий сценарій небажаний ні для Києва, ні для Берліна. Другий оптимістичний: Україна продемонструє швидкі чудеса реформ, боротьбу з корупцією - німецькі політики зможуть використовувати український приклад як своє власне досягнення, козир. Альтернативні сценарії існують: вони означатимуть повернення України до категорії, хоча це важлива, але не пріоритетна східна периферія Європи. Дозволити такий розвиток не в інтересах України.

Найбільшим роздратуванням у відносинах між Києвом та Берліном є питання інтеграції України до НАТО. У Німеччині існує консенсус щодо того, що інтеграція України до НАТО є руйнівною політикою. І ці настрої поділяють німецькі громадяни - за цим показником німецькі громадські настрої побивають усі негативні рекорди порівняно з настроями в інших країнах НАТО. Таким чином, 57% німців виступають проти вступу України до Альянсу, тоді як навіть у Франції 55% підтримують таке включення.

Очевидно, що потрібен новий рівень діалогу в секторі безпеки та оборони. Зараз і Україна, і Німеччина приділяють багато уваги зміцненню власної безпеки і перебувають у процесі інтенсивної реформи збройних сил. Обмін досвідом у цьому контексті, з одного боку, може бути корисним для трансформаційних зусиль самої України, але це також закладе основу для поглиблення розуміння у сфері безпеки.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ

2.1. ЄС як ключовий торговий партнер України

У 2018 році Європейський Союз продовжував зміцнювати свої позиції ключового торговельного партнера України. За рік загальний обсяг торгівлі товарами та послугами між Україною та ЄС склав 35 923,2 млн. дол. США, з яких 30 635,2 млн. дол. США припало на торгівлю товарами, а 5 287,5 – на торгівлю послугами.

Протягом 2018 року двостороння торгівля між Україною та ЄС зростала. У порівнянні з 2017 роком загальний обсяг торгівлі товарами та послугами між Україною та ЄС склав 108,1%. Експорт товарів та послуг до країн ЄС у 2018 році склав 16 448,5 млн. дол. США, імпорт – на 19 474,6 млн. дол. США. У двосторонній торгівлі зберігалось негативне сальдо у розмірі 3 026,1 млн. дол. США (табл.2.1):

Таблиця 2.1

Зовнішня торгівля товарами та послугами України з ЄС у 2018 р.

	2018 рік	2017 рік	2018/2017	
			млн. дол. США	%
ЗТО всього по Україні	90 547,5	89 231,3	1 316,2	101,5
ЗТО з ЄС	35 923,2	33 243,1	2 680,1	108,1
Питома вага у загальному обсязі	39,67%	37,25%		
Експорт всього з України	45 994,2	46 647,9	-653,7	98,6
Експорт до ЄС	16 448,5	15 287,1	1 161,4	107,6
Питома вага у загальному обсязі	35,76%	32,7%		
Імпорт всього до України	44 553,3	42 583,4	1 969,9	104,6

Продовження таблиці 2.1				
Імпорт з ЄС	19 474,6	17 956,1	1 518,9	108,5
Питома вага у загальному обсязі	43,71%	42,2%		
Сальдо всього по Україні	+1 440,9	+4 064,5	-2 623,6	
Сальдо з ЄС	-3 026,1	-2 668,9	-357,2	

Джерело: Інтеграція України до ЄС. Шляхи і перспективи розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bestreferat.ru/referat-47926.html>

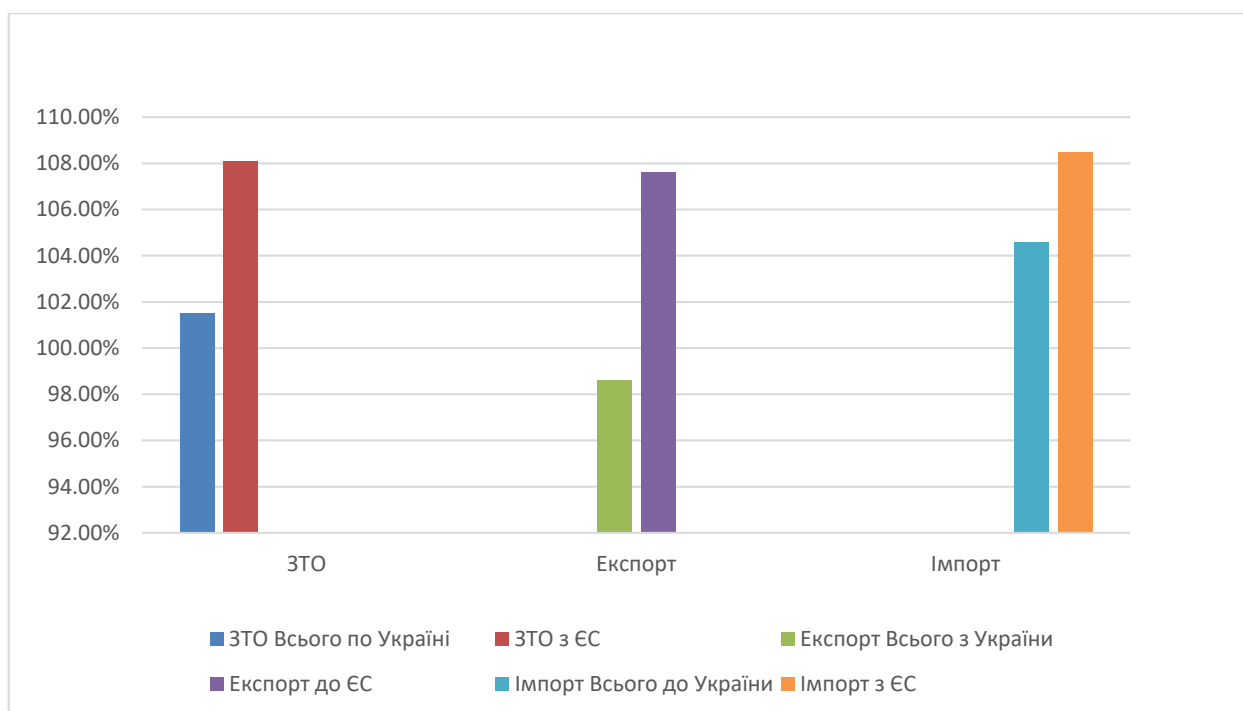

Рис. 2.1 Зовнішня торгівля товарами та послугами України з ЄС у 2018

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Основними торговельними партнерами України в рамках ЄС були Німеччина (6 554,7 млн. дол. США), Польща (5 251,4 млн. дол. США), Італія (3 437,1 млн. дол. США), Франція (2 191,7 млн. дол. США), Великобританія (2 024,6 млн. дол. США), Угорщина (2 019 млн. дол. США), Нідерланди (1 786,3 млн. дол. США), Іспанія (1 574,7 млн. дол. США), Чехія (1 326 млн. дол. США),

Румунія (1 162,3 млн. дол. США), Австрія (1 072 млн. дол. США), Словаччина (1 041,6 млн. дол. США) та Бельгія (827,7 млн. дол. США).

Найбільше українських товарів та послуг експортовано до Польщі (2 424,3 млн. дол. США), Італії (2 048,4 млн. дол. США), Німеччини (1 903,5 млн. дол. США) та Угорщини (1 166 млн. дол. США).

Найбільше товарів та послуг імпортовано з Німеччини (4 651,2 млн. дол. США), Польщі (2 827,1 млн. дол. США), Франції (1 621 млн. дол. США) та Італії (1 388,8 млн. дол. США) (табл.2.2.):

Таблиця 2.2

Торгівля товарами України з ЄС у 2018 р.

	2018 рік (млн. дол. США)	2017 рік (млн. дол. США)	Зміни, 2018/2017	
			млн. дол. США	%
ЗТО всього по Україні	75 611,4	75 637,1	-25,7	99,96
ЗТО з ЄС	30 635,7	28 361,3	2 274,4	108
Питома вага у загальному обсязі	40,5%	37,49%		
Експорт всього з України	36 362,8	38 134,8	-1 772	95,4
Експорт до ЄС	13 497,7	13 017,5	480,2	103,7
Питома вага у загальному обсязі	37,1%	34,13%		
Імпорт всього до України	39 248,6	37 502,3	1 746,3	104,7
Імпорт з ЄС	17 138	15 343,8	1 794,2	111,7
Питома вага у загальному обсязі	43,7%	40,9%		
Сальдо всього по Україні	-2 885,8	+632,5	-3 518,3	
Сальдо з ЄС	-3 640,3	-2 326,3	-1 314	

Джерело: Євроінтеграційні прагнення України: досягнення та перспективи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2288/>

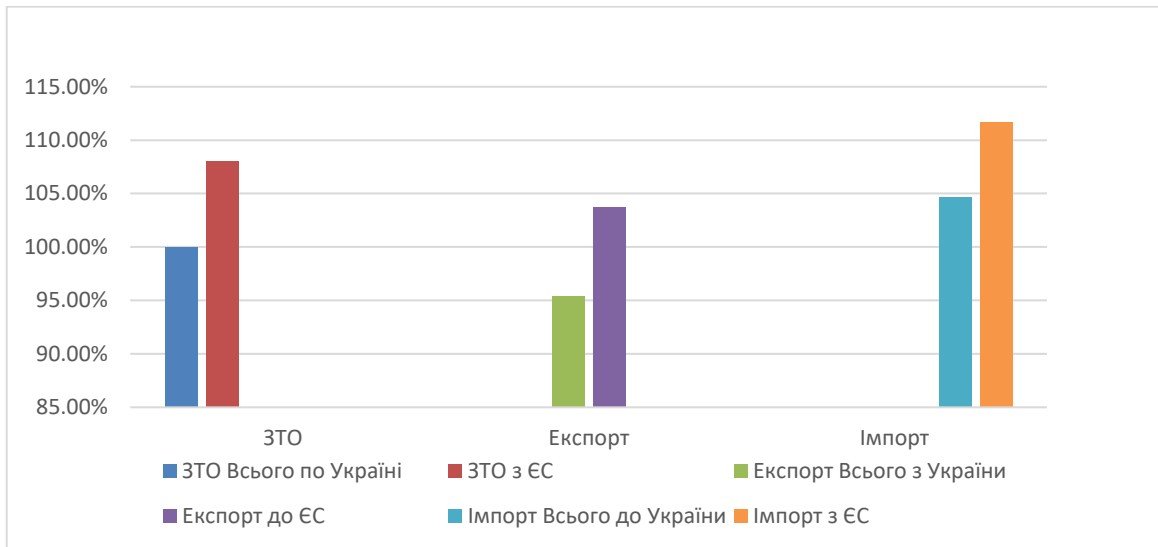

Рис. 2.2 Торгівля товарами України з ЄС у 2018 р.

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Таблиця 2.3

Основні товарні групи українського експорту до ЄС у 2018 р.

Найменування групи товарів за УКТЗЕД	Обсяги експорту (тис. дол. США)		Зміни 2018/2017, %
	2018 рік	2017 рік	
Недорогоцінні метали та вироби з них (групи 72-83)	3 092 378,7	3 064 036,9	100,9
Продукти рослинного походження (групи 6-14)	2 038 682,3	2 444 656,1	83,4
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (групи 84-85)	1 978 829,3	1 797 301,8	110,1
Мінеральні продукти (групи 25-27)	1 453 302,6	1 477 385,3	98,4
Жири та олії тваринного або рослинного походження (група 15)	1 204 266,8	678 335,7	177,5
Деревина і вироби з деревини (групи 44-46)	784 689,9	713 032,6	110,0
Готові харчові продукти; алкогольні та безалкогольні напої (групи 16-24)	703 589,6	762 111,2	92,3

Джерело: Непран А.В. Формування та використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в Україні / А.В. Непран // Фінанси України. – 2017. – № 9. – С. 111–128.

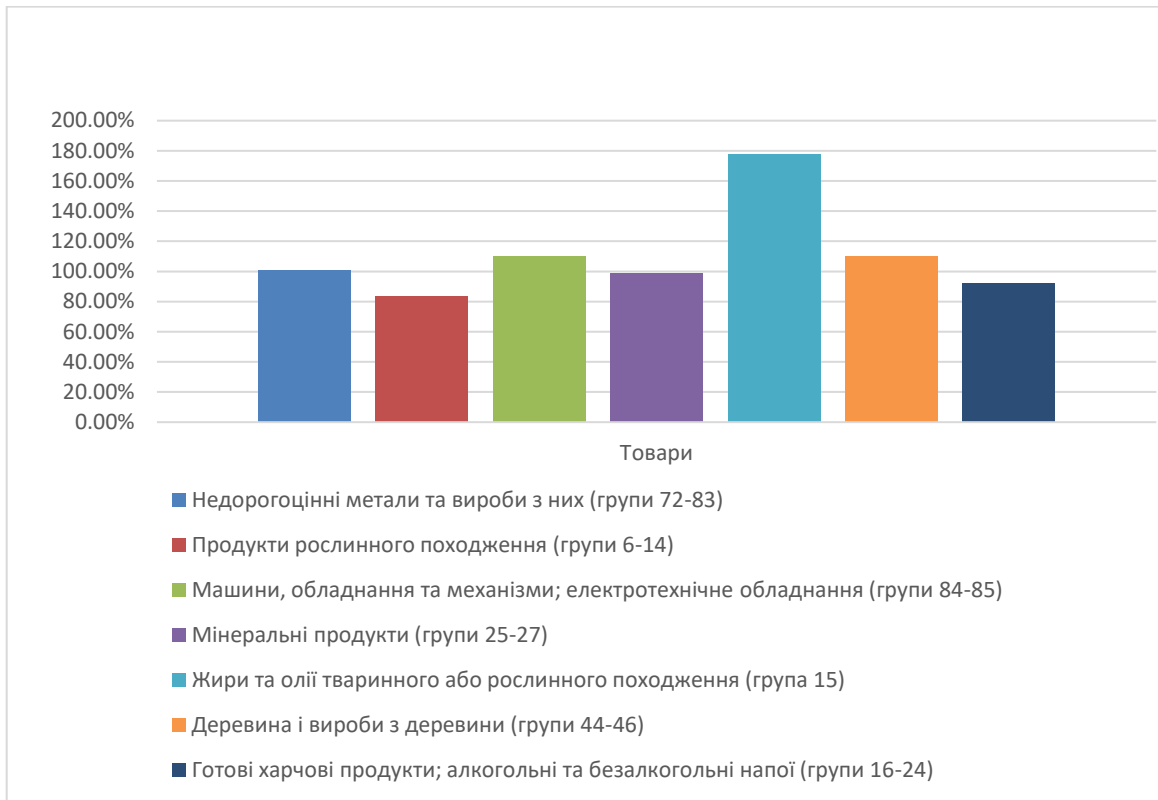

Рис. 2.3 Основні товарні групи українського експорту до ЄС у 2018 р.

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Найбільше зростання українського експорту до ЄС спостерігалось по наступних окремих категоріях товарів (у порівнянні з показниками 2017 року):

- жири та олії тваринного або рослинного походження – 77,5%;
- маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів – 52,2%;
- промислові товари – 44,6%;
- вироби з каменю, гіпсу, цементу – 12,9%;
- полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них – 12,7%;
- текстильні матеріали та текстильні вироби – 11,1%.

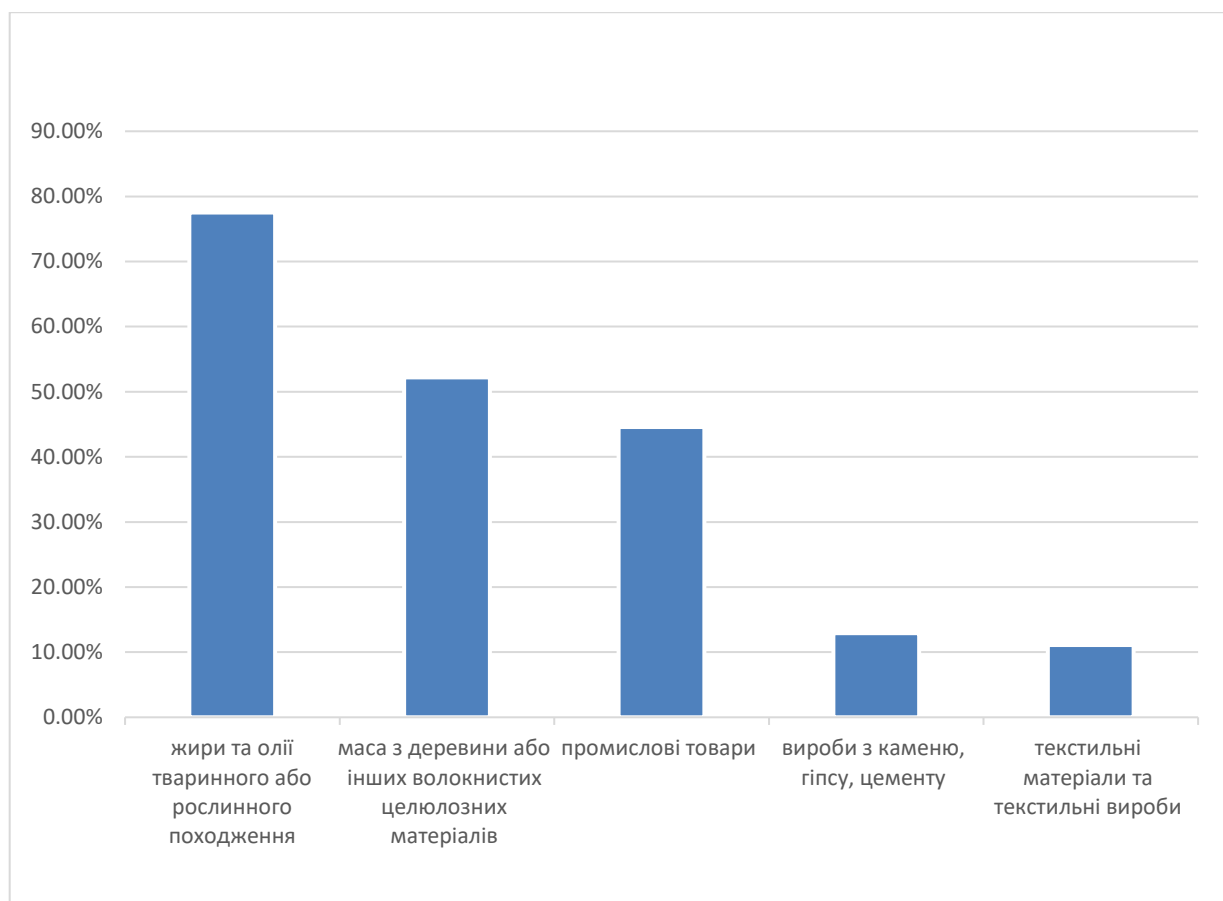

Рис. 2.4 Зростання українського експорту до ЄС у 2018 р. [13]

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Основними категоріями товарів, які імпортувалися з ЄС протягом 2018 року, були: механічні та електричні машини (21,1 % від загальних обсягів імпорту з ЄС), мінеральні продукти, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, транспортні засоби, устаткування та пристрої, пов'язані з транспортом, готові харчові продукти, полімерні і пластмаси, а також недорогоцінні метали та вироби з них.(табл.2.4).

Таблиця 2.4.

Основні товарні групи українського імпорту з ЄС у 2018 р.

Найменування групи товарів за УКТЗЕД	Обсяги імпорту (тис. дол. США)		Зміни 2018/ 2017,%
	2018 рік	2017 рік	
Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання (групи 84-85)	3 624 357,3	2 663 044,9	136,1
Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості (Групи 28-38)	3 047 277,9	2 641 600,3	115,4
Мінеральні продукти (групи 25-27)	2 603 638,8	3 480 685,4	74,8
Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (групи 86-89)	1 520 614,8	867 223,0	175,3
Полімерні матеріали, пластмаси (групи 39-40)	1 365 921,2	1 283 728,2	106,4
Готові харчові продукти; алкогольні та безалкогольні напої (групи 16-24)	971 248,1	777 186,7	125,0
Недорогоцінні метали та вироби з них (групи 72-83)	875 612,4	778 715,4	112,4

Джерело: Державна служба економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Обсяг торгівлі послугами між Україною та ЄС у 2018 році становив 5 287,6 млн. дол. США або 35,4% від загального обсягу торгівлі послугами України.

Протягом звітного періоду обсяг експорту українських послуг у країни-члени ЄС збільшився порівняно з 2017 роком і склав 2 950,9 млн. дол. США (що на 3,21% більше за показник 2017 року). У той же час обсяг імпорту послуг з ЄС скоротився на 10,69%, та склав 2 336,7 млн. дол. США.

Найбільші обсяги експорту послуг припали на транспортні послуги (54,7% від загального обсягу експорту послуг), телекомунікаційні та комп'ютерні послуги (16,3%), послуги з переробки матеріальних ресурсів (11,6%), а також ділові послуги (7,9%).

У той же час, в загальному обсязі імпорту послуг найбільша частка припала на державні та урядові послуги (23,8% від загального обсягу імпорту послуг), транспортні (21,1%), ділові (14,8%), послуги, пов'язані з подорожами (10,8%), та фінансові послуги (10,6%) (табл.2.5)

Таблиця 2.5

Торгівля послугами України з ЄС у 2018 р. (млн.дол.США)

	2018 рік	2017 рік	Зміни, 2018/2017	
			млн. дол.США	%
ЗТО всього по Україні	14 936,1	14 695,5	240,6	101,64%
ЗТО з ЄС	5 287,6	5 475,7	-188,1	96,56
Питома вага у загальному обсязі	35,4%	37,26%		
Експорт всього з України	9 631,4	9 551,1	80,3	100,84
Експорт до ЄС	2 950,9	2 859,2	91,7	103,21
Питома вага у загальному обсязі	30,64%	29,94%		
Імпорт всього до України	5 304,7	5 144,4	160,3	103,12
Імпорт з ЄС	2 336,7	2 616,5	-279,8	89,31
Питома вага у загальному обсязі	44%	50,86%		
Сальдо всього по Україні	+4 326,7	+4 406,7	-80	
Сальдо з ЄС	+614,2	+242,7	371,5	

Джерело: Державна служба економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

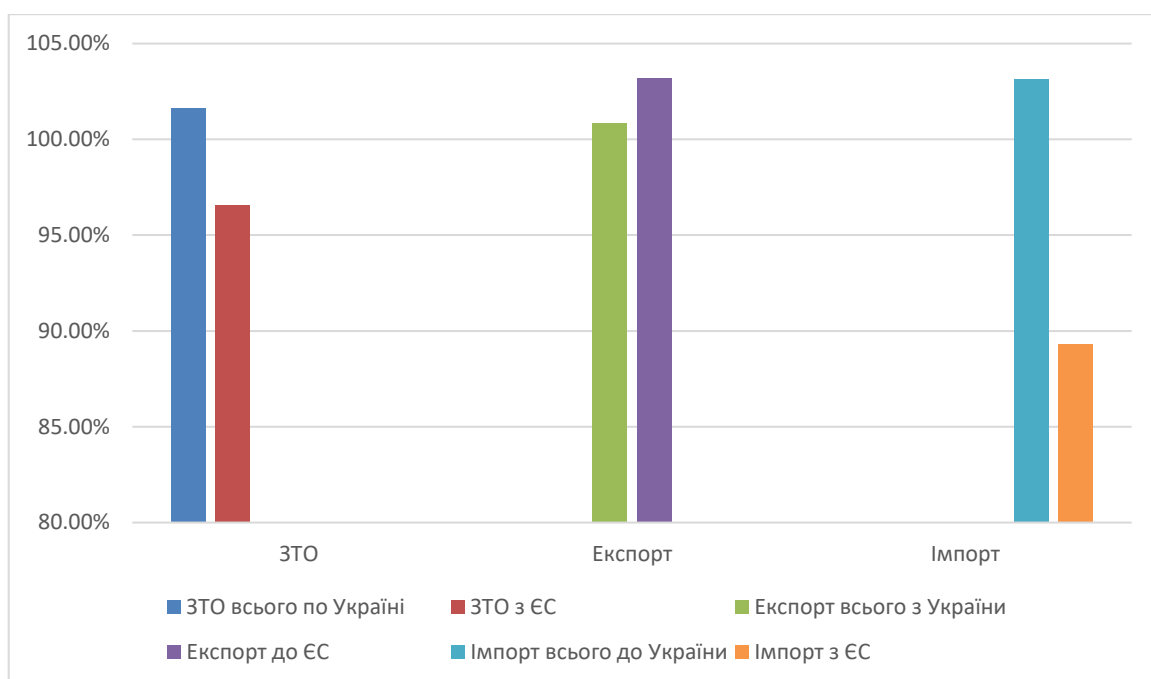

Рис. 2.5 Торгівля послугами України з ЄС у 2018 р. [13]

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Основними партнерами України в Європейському Союзі у торгівлі послугами в 2018р. стали такі країни як Великобританія (здійснено торгівлю послугами з Україною на суму 997,5 млн. дол. США), Німеччина (812,4 млн. дол. США), Кіпр (476,4 млн. дол. США), Польща (358,5 млн. дол. США) та Австрія (245,7 млн. дол. США).

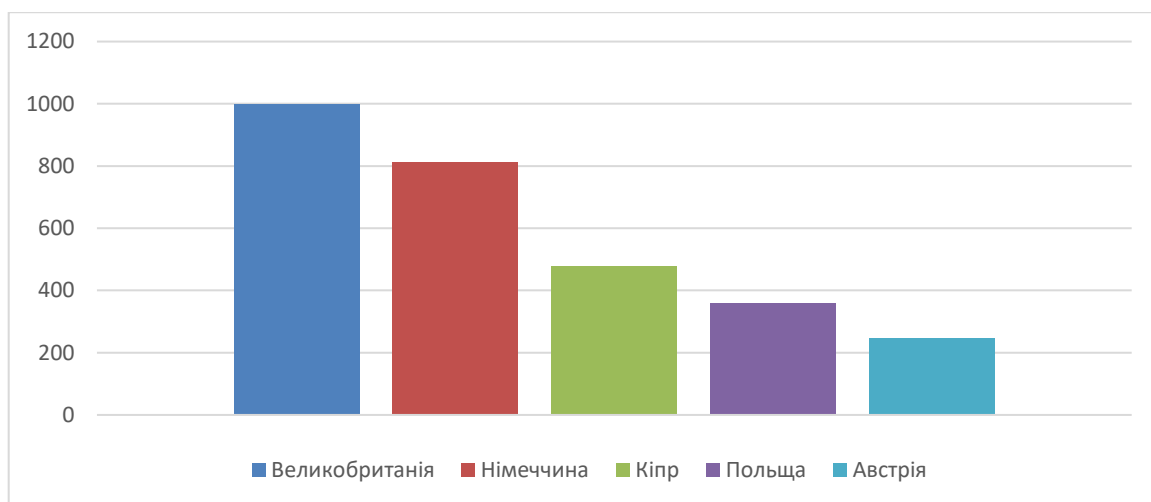

Рис. 2.6 Основні партнери України в ЄС у 2018 р.

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби економічної статистики України //
Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Головними імпортерами українських послуг у 2018 році стали Великобританія (на суму 544,4 млн. дол. США), Німеччина (332,5 млн. дол. США), Кіпр (245,7 млн. дол. США) та Польща (134,3 млн. дол. США)

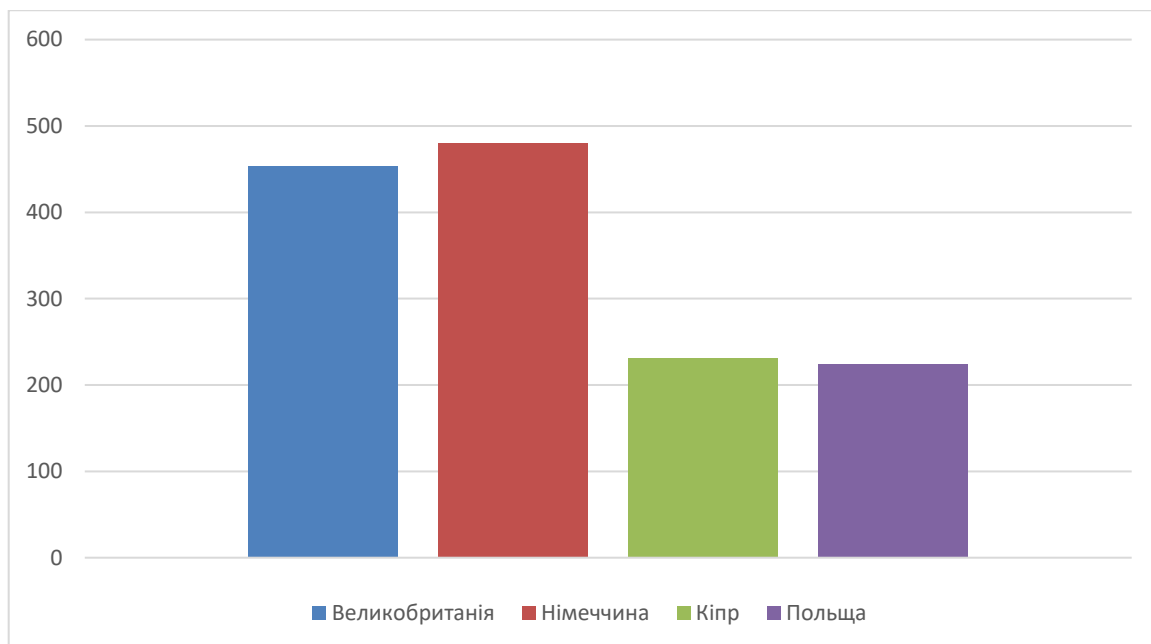

Рис. 2.7 Основні імпортери українських послуг

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби економічної статистики України //
Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Основними європейськими експортерами послуг в Україну були Німеччина (479,8 млн. дол. США), Великобританія (453 млн. дол. США), Кіпр (230,7 млн. дол. США) та Польща (224,1 млн. дол. США).

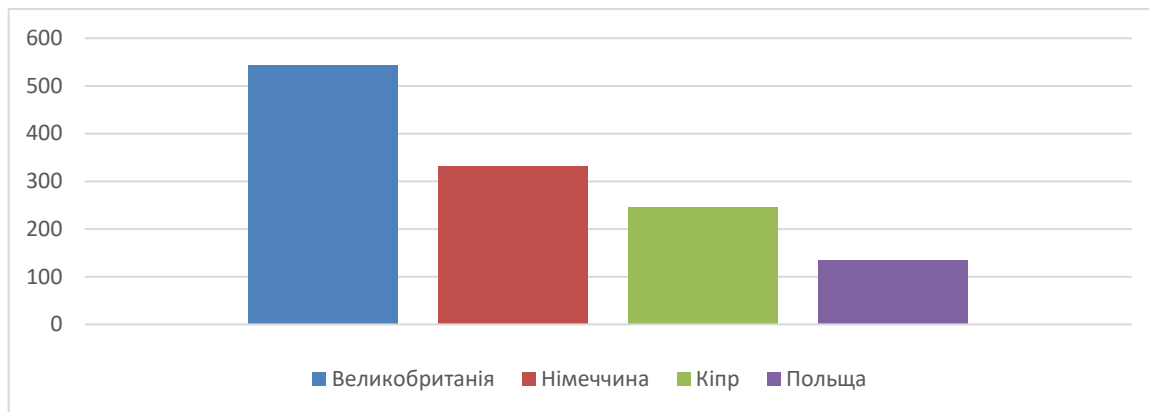

Рис. 2.8 Основні експортери пслуг в Україну

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

За останні два роки відбулося поліпшення ділових відносин в українсько-німецькому бізнес-середовищі за рахунок зняття численних регуляторних обмежень, спостерігається певна переорієнтація, яка є позитивною завдяки угоді про асоціацію з ЄС, нових експортних маршрутах що відкриваються, а ситуація з імпортом змінюється. Однак є деякі відмінності в стандартах, прийнятих в ЄС, і в тих, яких дотримується Україна [6]. Німецький бізнес бачить позитивний розвиток економіки України та готовий до збільшення торгівлі та інвестицій. Попит на виробничі потужності в Україні починає поступово зростати.

2.2. Сучасний стан торговельно-економічного співробітництва України з Німеччиною

Німеччина є вигідним стратегічним партнером для України в економічних відносинах. таким чином, Німеччина може закріпити свої позиції як надійного партнера у сфері бізнесу, забезпечивши зростання ринкової економіки країни в цілому. Позитивні показники експорту та імпорту протягом останніх кількох

років створили гарну основу для того, щоб наші партнерства зростали та продовжували розвиватися. Виявлення проблем, які перешкоджають подальшому функціонуванню цього поля, допоможе якнайшвидше привести українську економіку до нових стандартів. Україна поновлює свої позиції як важливого економічного партнера Німеччини [2]. Протягом 2018 року німецькі компанії та підприємства експортували товари та послуги в Україну на 550 мільйонів євро, або на 18% більше, ніж роком раніше. Експерти зазначають, що після двох років спаду Україна знову заявляє про себе як про зростаючий ринок, тому інтерес до німецького бізнесу зростає (табл. 2.6):

Таблиця 2.6

Показники експорту та імпорту

Роки	ЗТО	Експорт	Імпорт	Торговий баланс
2001	2576,1	911,6	1664,5	-752,9
2002	2927,8	944,3	1983,5	-1039,2
2003	3030,9	1024,6	2006,3	-981,7
2004	3177,4	1050,7	2126,7	-1076
2005	3352,1	1198,5	2153,6	-955,1
2006	3533,1	1243,4	2289,7	-1046,3
2007	3546,1	1170,3	2375,8	-1205,5
2008	3670,1	1196,9	2473,2	-1276,3
2009	3600,3	1205,7	2394,6	-1188,9
2010	3778,7	1277,5	2501,2	-1223,7
2011	3854	1295,7	2558,3	-1262,6
2012	3966,5	1301,2	2665,3	-1364,1
2013	4207,4	1321,6	2885,8	-1564,2
2014	4327,3	1342,6	2984,7	-1642,1
2015	4380,2	1375,8	3004, 4	-1628,6
2016	4546,5	1398,1	3148,4	-1750,3
2017	4691,6	1413,2	3278,4	-1865,2
2018	5956,4	1642,8	4313,6	-2670,8

Примітка. Побудовано автором за даними Державної служби економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

У сфері торгівлі товарами протягом 9 місяців 2019 р. було досягнуто високих темпів зростання товарообороту. Зокрема, обсяги експорту вітчизняних товарів до ФРН зросли на 19,9% і сягнули більше 1,2 млрд.дол.США, водночас імпорт німецької продукції зріс на 33,7% до майже 4,1 млрд.дол.США. Відповідно двосторонній товарообіг збільшився на 30,1% до позначки у більше ніж 5,3 млрд. дол. США. Сальдо зберігає негативне значення і склало близько 2,8 млрд.дол.США (табл. 2.7):

Таблиця 2.7.

Показники двосторонньої торгівлі товарами

	9 м. 2016	9 м. 2017	+/-, млн. дол. США	+/-, %
Товарообіг	4 089,5	5 322,1	1 232,7	30,1
Експорт	1047,6	1256,4	208,7	19,9
Імпорт	3041,8	4065,8	1 023,9	33,7
Сальдо	-1994,2	-2809,4		

Джерело: Державна служба економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Протягом перших трьох кварталів 2019 року близько 85% товарної структури експорту мали позитивну динаміку розвитку.

У сфері послуг протягом трьох кварталів 2019 р. обсяг двосторонньої торгівлі зріс на 32,1% і склав більше 634 млн. дол. США.

Експорт послуг з України до ФРН зріс на 21% до близько 386 млн.дол.США, імпорт зріс на 11% до майже 248 млн.дол.США. Сальдо у торгівлі послугами зберігає позитивне значення і складає 138 млн.дол.США, що дозволяє частково компенсувати негативне сальдо торгівлі товарами (табл.2.8.)

Таблиця 2.8

Показники двосторонньої торгівлі послугами

	9 м. 2018	9 м. 2019	+/-, млн. дол. США	+/-, %
Товарообіг	602,1	634,2	32,1	5,3
Експорт	365,5	386,4	20,9	5,7
Імпорт	236,6	247,8	11,2	4,7
Сальдо	128,9	138,6	-	-

Джерело: Державна служба економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Україна увійшла до десятки головних торговельних партнерів Німеччини у Центральній та Східній Європі, займаючи друге місце після Росії в торгівлі ФРН із країнами СНД та Балтії. Німеччина посідає друге місце після США серед іноземних інвесторів України. Найбільший приріст серед експортованих у 2018 р. товарів показало машинобудування – 63%. Позитивні показники мала і хімічна промисловість – 27%. натомість у структурі імпорту тенденції почали змінюватися, бізнес переорієнтовується. Якщо в 2014 р. на першому місці була металургія, то в 2018 р. – імпорт автозапчастин.

Порівняно з попередніми роками, коли імпорт сталі становив 29%, у 2018 р. її імпортують тільки на рівні 8,5%. Причиною є те, що енергоносії дорожчають, а в Україні виробники важкої металургії не поспішають переобладнувати своє виробництво на енергоефективне. саме через це іноземні інвестори переорієнтовують свій інтерес на легку промисловість, харчову та сільське господарство, тобто в ті галузі, де не потрібні великі енергетичні витрати.

У 2018 році економіка Німеччини зросла на 1,9 відсотка, але нерівномірно: серед федеральних земель з найбільш високим приростом виділяються Берлін і Саксонія. При цьому німецька столиця помітно знижує ВВП Німеччини, тоді як в

інших країнах мегаполіси його нарощують. Берлін зараз переживає болісний структурний перехід до міста туризму і сфери послуг. Україна ввійшла до десятки головних торговельних партнерів Німеччини у Центральній та Східній Європі, займаючи друге місце після Росії в торгівлі ФРН із країнами СНД та Балтії. Німеччина посідає друге місце після США серед іноземних інвесторів України. Найбільший приріст серед експортованих в 2018 році товарів показало машинобудування – 63 відсотки. Позитивні показники мала і хімічна промисловість – 27 відсотків (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Статті німецького експорту в 2018 році, %

Товари, що експортуються	Питома вага, %
машинобудування	30,5
агропромислові вироби	16,4
текстильна продукція	14,1
мінеральна сировина	7,6
деревина і вироби	6,1
хімічна промисловість	4,2
меблі	2,7
полімерні матеріали	1,0
прилади та апарати оптичні	0,9
маса з деревини, папір	0,8
взуття та головні убори	0,1

Джерело: Державна служба економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Натомість у структурі імпорту почали змінюватися тенденції, переорієнтуючись на бізнес. Якщо металургія прийшла спочатку в 2014 році, то в 2018 році це був імпорт автозапчастин. Порівняно з попередніми роками, коли імпорт сталі становив 29 відсотків, у 2018 році він імпортується лише на 8,5 відсотка. Причина в тому, що енергоресурси подорожчають, а в Україні

виробники важкої металургії не поспішають перетворювати своє виробництво на енергоефективні. Саме тому іноземні інвестори переорієнтовують свою зацікавленість на легку промисловість, продовольство та сільське господарство - тобто в тих сферах, де високі витрати на енергію не потрібні (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Статті німецького імпорту в 2018 році, %

Товари, що імпортуються	Питома вага, %
товари машинобудування	24,4
хімічна промисловість	18,2
транспортні засоби	12,6
полімерні матеріали	8,0
продукція АПК	7,7

Джерело: Державна служба економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Імпорт з України до Німеччини демонструє динаміку зростання, експортно-імпортні операції між двома країнами у 2019 році продовжили раніше темпи зростання. Товарообіг між Німеччиною та Україною значно прискорився. Серед статей німецького експорту в Україну найбільшу частку займало промислове обладнання. Німеччина також зберігає сильні позиції в експорті хімічної та фармацевтичної продукції в Україну. Тютюнові вироби показали рекордний приріст українського імпорту до Німеччини. Україна також значно збільшила поставки сільського господарства до Німеччини.

Український імпорт до Німеччини зростає, хоча і не так очевидно, але з хорошим плюсом 3,4%. І тут в першу чергу - виробництво в Україні автозапчастин для німецької автомобільної промисловості. Мова йде насамперед про виробництво запчастин для електронного обладнання та кабельних мереж. Розширення як експорту, так і імпорту спонукало до збільшення німецько-української торгівлі. зростання в першу чергу залежить від підвищення рівня

німецького експорту в Україну після більш ніж 30-місячного падіння або застою, коли в країні не було попиту на ці товари [5].

Для Німеччини це дуже чіткий сигнал: збільшуючи платоспроможність, інвестиційні компанії бачать подальші перспективи співпраці. придбано все необхідне для модернізації економіки України: машини, технічні промислові установки. Експерти вважають, що Україна має всі можливості для ще більш високих показників на європейському ринку, зокрема на ринку Німеччини, оскільки останнім часом спостерігається деяка перебудова української економіки. Якщо раніше важка економіка була двигуном економіки України, то тепер її вплив постійно зменшується. На його місце все більше замінюється легка промисловість: текстильна, електроніка, виробництво автозапчастин, а також меблів, продуктів харчування та кормів. важка промисловість, звичайно, продовжує грати формуючу роль в Україні, але вже не найважливіша.

Таким чином, готуючи ґрунт для розвитку бізнесу, представники німецьких фірм в Україні також говорять про позитивний розвиток її економіки. Хоча обсяг ринку все ще далекий від доходів минулих років, але вже в аграрному секторі та сфері послуг, ресурсна галузь бачить позитивний розвиток. В Україні працюють понад 1000 німецьких компаній.

Окрім послуг, які надає посольство Німеччини, їх інтереси доглядають делегати з німецької промисловості та торгівлі в Україні. Україна є однією з країн, які тісно співпрацюють для розвитку з Німеччиною на основі міжнародних угод між двома країнами. Починаючи з 2002 року, Німеччина допомагає Україні побудувати демократію, засновану на верховенстві права, та створити ринкову економіку. Німеччина докорінно збільшила підтримку у 2014 та 2015 роках, обіцяючи 191 млн євро субсидій лише у 2015 році. Німецька підтримка зосереджена у таких сферах: енергоефективність, стійкий економічний розвиток та децентралізація влади [4].

Що стосується торгівельно-економічного співробітництва України та Німеччини, то у 2015 р. обсяг двосторонньої торгівлі товарами та послугами між Україною та Німеччиною склав близько 6,2 млрд. дол. США., скоротившись у

порівнянні з 2014 р. на 25% [2]. У 2015 році за обсягами інвестицій, які надійшли зі 138 країн світу до економіки України, ФРН змістилася з другого на третє місце, поступившись лідерством Кіпру та Нідерландам. Станом на 31.12.2015 кумулятивний обсяг інвестицій з цієї країни склав 5,4 млрд. дол. США, що становить 12,5 % від загального обсягу надходження іноземного капіталу в економіку України.

Протягом 2015 року обсяг інвестицій з ФРН зменшився на 270 млн. дол. США [2]. Станом на 31.12.2015 найбільші обсяги інвестицій з ФРН залучено у наступні види економічної діяльності: промисловість – 4,8 млрд. дол. США (-156 млн.дол.США порівняно з 2014 р.) у т.ч.: металургійне виробництво – 4,3 млрд. дол. США (-82 млн.дол.США) виробництво гумових виробів – 243 млн. дол. США (-19 млн.дол.США) оптова та роздрібна торгівля – 245 млн. дол. США (-46 млн.дол.США); За даними Державної служби статистики на території України зареєстровано близько 4 тис. підприємств із статутним капіталом, залученим з ФРН [2].

Федеральний уряд Німеччини, підтримуючи Україну та надаючи фінансову допомогу, надав Україні 25 мільйонів євро для забезпечення тимчасових біженців із зони тероризму в холодну пору року житлом. Уряд Німеччини також надав гарантії українському уряду на суму понад 500 млн. євро позик на відновлення інфраструктури [3].

Корупція залишається головною проблемою для розвитку бізнесу в Україні [3]. Підприємці часто доводять своє право в судах. Однак навіть очевидні справи не можуть бути вирішені через високий відсоток корупції в державних установах, не виключаючи судів України. боротьба з корупцією та бюрократією ведеться запекло і не завжди відбувається послідовно; відбувається потужне протистояння. часто реформи здійснюються лише після тиску з боку міжнародних організацій, які спрямовують свої кошти. але шлях до успіху зараз лежить не лише в економічній царині: українським компаніям ще належить навчитися вести бізнес у ЄС, створювати нові мережі контактів та продажів продукції.

Державний банк Німеччини надав допомогу Україні в розмірі 300 мільйонів євро на розвиток малого та середнього бізнесу з метою підтримки реальної економіки та залучення коштів на модернізацію технічних стандартів [4]. Німецькі партнери здійснюють низку проектів у районах, забруднених Чорнобильською катастрофою. Співпраця з установами та організаціями ФРН щодо мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи та в галузі ядерної та радіаційної безпеки є важливою і корисною для України. Німеччина ініціювала створення Міжнародного центру подолання наслідків Чорнобильської катастрофи [1].

Реалізуються спільні програми визначення радіаційного навантаження на населення та навколишнє середовище. В Україні зростає кількість підприємств з модернізації та все більше закупок машин та обладнання в Німеччині. Німеччина дуже хоче бачити стабільну, демократичну та економічно процвітаючу Україну. Федеральний уряд сприяє переходу України до ринкової економіки та спрямовує всі зусилля на просування до європейських структур.

Загалом, основним торговельним партнером Німеччини виступають країни Європейського союзу. Найбільшим експортером до країни є Китай (10%), Нідерланди (9%) та Франція (7%). На вісім найбільших торговельних партнерів приходить 51% імпорту. Серед них Німеччина має позитивний торговельний баланс (експортує більше, ніж імпортує) з Францією, США, Італією, Польщею та Швейцарією. Загальний імпорт в 2016 році склав більше 1 трильйона дол. США., збільшившись менш ніж на 1 відсоток в порівнянні з 2015, в якому відбулося значне падіння обсягу імпорту – на 13%. Це пов'язано з девальвацією єдиної європейської валюти, яка у порівнянні з доларом США знецінилась за 2014- 2016 на більш ніж 23%. Це, в свою чергу, знизило купівельну спроможність населення для товарів, які виготовляються за межами Єврозони.

У той же час Німеччина імпортує багато продукції, яка використовується для виготовлення експортованих товарів, тому падіння експорту в 2015 році відбулося і на імпорті цієї продукції. Серед ТОП-10 груп товарів, що ввозяться до Німеччини, найбільшу частину займає автомобільна продукція (деталі для

транспортних засобів, які виробляються в Німеччині), лікарські засоби, а також електронні системи та машини для обробки інформації.

Обсяг українського експорту в Німеччину після падіння в 2012 році відновлювався у 2013 і 2014 роках. Проте у 2015 знов знизився на 14%, а у 2016 відновився лише на 6%. З однієї сторони, така динаміка спостерігається й у загальному імпорту Німеччини; з іншого боку, в Україні тенденція до зниження експорту йде починаючи з 2013 року. Проте, якщо розглядати динаміку серед товарних груп, то можна відзначити Ізольовані проводи, кабелі, руди, труби і профілі, електричну апаратуру для комутації або захисту електричних кіл, кукурудзу, соняшникову олію та лісоматеріали. Всі ці напрями, які входять до ТОП-10 видів продукції, імпортованої в Німеччину з України, продемонстрували зростання протягом 2012-2016 років. У 2016 році обсяг експорту насіння свиріпи або ріпаку виріс у більш ніж 34 рази (після падіння на 96% у 2015), обігнавши за обсягом показник 2014 року. Електрична апаратура для комутації або захисту електричних кіл у 2016 показала зростання у більш ніж 2.6 рази.

Не зважаючи на падіння у 2015 році, обсяг експорту харчової продукції показав динаміку значно кращу за загальний рівень та збільшившись на 162% з 2009 по 2016 роки. Найбільше зростання серед ТОП-10 харчових продуктів за останні роки продемонстрували м'ясо та їстівні субпродукти свійської птиці, пшениця і суміш пшениці та жита (меслин) вироби з макаронного тіста та кукурудза, в основному за рахунок того, що у 2009-2011 роках цю продукцію тільки розпочинали експортувати.

З точки зору українського експорту, галузі, пов'язані з важкою промисловістю - залізні руди та концентрати, сталеві вироби, дріт - є потенційним джерелом зростання. Їжу також слід зазначити.

Серед ТОП-15 видів продуктів харчування найбільшу частку займають зернові, насіння та плоди олійних рослин, а також олія. Більшість товарів характеризується досить малим експортом до Німеччини станом на 2016 рік. Однак слід зазначити, що серед ТОП-15 більшість товарів показали значне зростання експорту з України до Німеччини за останній рік.

Німеччина має від'ємне сальдо торгівлі серед продуктів, згаданих вище. У той же час, за 2012-2016 роки імпорт впав лише на сою. Решта товарів показала збільшення обсягів. Найбільший приріст був серед ягід - 52%. Серед згаданих вище продуктів найбільшу відносну динаміку з 2012 по 2016 рік продемонстрували помідори, приготовані або консервовані без оцту чи оцтової кислоти: - інші, ягоди також показали значне зростання, але слід зазначити, що це було пов'язано з невеликими кількостями в абсолютних умови. Відносну важливість приросту м'яса неможливо визначити через повну відсутність експорту цієї продукції до Німеччини з України у 2012 році, але серед перерахованих вище експорт цієї продукції найбільше збільшився в абсолютних показниках (дол. США). У той же час експорт сої впав більше, ніж загальний спад німецького імпорту цієї продукції.

Такі товари слід вважати похідними з України:

- продукція, повністю виготовлена в Україні;
- рослинні продукти, зібрані на території країни;
- тваринні продукти, вирощені на території країни;
- товари, що надійшли в Україну з матеріалів, які не виготовлені повністю на її території, за умови, що такі матеріали пройшли достатню обробку в Україні;
- товари, які не виробляються повністю у зазначеній країні, вважаються, що пройшли достатню обробку або переробку за певних умов.

Торгівля Німеччини з Україною показала позитивну тенденцію: у першій половині 2017 року товарообіг між двома країнами збільшився на 20 відсотків, до 2,6 мільярда євро, повідомляє німецький статистичний відомство.

Торгівля товарами між Україною та Німеччиною у грошовому вираженні за перше півріччя цього року зросла на 20 відсотків, до 2,6 млрд євро. Про це свідчить аналіз Східним комітетом німецької економіки даних про зовнішню торгівлю Німеччини із країнами Східної Європи, опублікований німецьким статистичним управлінням. У той же час німецький експорт до України зріс на 31 відсоток (до 1,74 мільярда євро), український експорт до Німеччини - на 3,75 відсотка (до 890 мільйонів євро), згідно з опублікованими даними.

Найбільше зростання експорту з ФРН в Україну показали автомобілі та деталі до них - на 60 відсотків, до 217,7 мільйонів євро. У цій категорії Україна продала Німеччині товарів на більшу суму - майже 228 мільйонів євро, через вироблення деталей для німецького автопрому в Україні. Серед статей німецького експорту в Україну максимальну частку має промислове устаткування - його продажі зросли на 63 відсотки, до 364,6 мільйона євро.

Рекордне зростання українського експорту до ФРН показали тютюнові вироби - на 395 відсотків, до 3,1 мільйона євро. Україна також значно збільшила показники постачань сільськогосподарської продукції до ФРН - на 45 відсотків, до 94 мільйонів євро. Крім того, відчутні успіхи і у продажах одягу: його український бізнес продав на майже 80 мільйонів євро. Німеччина зберігає сильні позиції в експорті до України продукції хімічної та фармацевтичної промисловості - за перше півріччя він склав 313 та 110 мільйонів євро відповідно.

Результати торгівлі з Україною в Комітеті були названі "справжніми феєрверками". "В Україні процес економічних реформ вперше приніс свої плоди, і економіка відновила своє зростання", - сказав голова організації Майкл Гармс. Він переконаний, що вирішення конфлікту на Донбасі, продовження реформ та подальша європейська інтеграція можуть дати додатковий поштовх.

Українсько-німецькі відносини з часу їх встановлення і донині наділені певною динамікою, що зумовлювалася розвитком сучасних міжнародних відносин та внутрішньополітичними особливостями обох держав. Початковий період двосторонніх відносин, який характеризувався формальним визнанням України незалежною державою в результаті досягнення домовленостей щодо ядерного статусу України, змінився з конструктивними відносинами між Німеччиною та Україною. Створення ефективного інституційного механізму політичної співпраці у сфері європейської інтеграції та питань двостороннього розвитку, а також розширення кола суб'єктів відносин свідчили про перехід на якісно новий етап українсько-німецьких відносин.

Позитивна динаміка була зумовлена зусиллями як українських, так і німецьких дипломатів, що підтверджує, на наш погляд, взаємне визначення

стратегічної перспективи майбутніх двосторонніх відносин. Політичний та безпековий аспект українсько-німецького співробітництва характеризується високою якістю результатів: підтримка Німеччиною позиції України щодо неприпустимості розміщення ядерної зброї на території Центральної та Східної Європи; прагнення української держави до інтеграції в європейські інтеграційні структури, а також у процес побудови спеціальних партнерських відносин з Альянсом.

Важливу роль відіграє зацікавленість Німеччини розглядати Україну як потенційного кандидата на членство в ЄС без конкретного строку. Беручи до уваги велику роль європейських організацій у реалізації зовнішньополітичних інтересів, Федеральна республіка формує відносини з Україною в основному не самостійно, а на рівні відповідних європейських структур, тобто через НАТО, ЄС тощо. Це дає змогу визначити європейські організації з питань політики та безпеки як особливі механізми співпраці між Україною та Німеччиною з метою виконання цілей зовнішньої політики України. Ставлення Німеччини до євроєвроатлантичних прагнень України значною мірою пов'язане з російсько-німецькими відносинами. Росія є головним економічним партнером Німеччини в регіоні, країна залежить від російських джерел енергії. З економічної точки зору Росія видається більш привабливим партнером, а політика Німеччини визначається головним чином економічними інтересами.

У той же час, Україна пройшла непогано в період незалежності: перебуваючи в стані постійної політичної та економічної нестабільності, нездатності чітко сформулювати свої інтереси та створити чітке стратегічне бачення зовнішньої політики, яке залежить від політичних уподобань, відсутність удосконалення в цілому надійного партнера [27]. Всередині Німеччини, можна сказати, є побоювання, що Україна стане другою Грецією, до якої тепер додаються військова небезпека та невирішені територіальні питання.

Усі ці фактори призвели до того, що Німеччина намагається призупинити євроатлантичні прагнення України, але в той же час немає категоричного відмови, яке породжує позитивні зрушення у цій галузі німецько-українських відносин.

Так, під час канцелярії Меркель Німеччина продовжувала розцінювати Україну як важливий елемент стабільності в Центральній та Східній Європі, а відносини з нею - невід'ємну частину східноєвропейської політики Німеччини.

Однак українсько-німецькі відносини розвивалися набагато повільніше, ніж інші східноєвропейські держави - безпосередні сусіди Німеччини. Фактично Німеччина відійшла від загальної зовнішньополітичної концепції Східної Європи в період "нової східної політики" Вілла Брандта і почала встановлювати окремі вектори відносин із державами Східної Європи. Таким чином, у відносинах із своїми безпосередніми сусідами - країнами Вишеградської четвірки (Польща, Чехія, Угорщина, Словаччина) Німеччина застосувала тактику всебічної підтримки демократичних реформ та прагнень європейської інтеграції.

Натомість у відносинах із Україною, як державою колишнього пострадянського простору. ФРН діяла значно обережніше, адже німецька зовнішньополітична концепція щодо країн Східної Європи ґрунтувалася на консервативному геополітичному підході, згідно з яким при вибудовуванні європейської системи безпеки є небезпечним намагатися ігнорувати, ізолювати або провокувати Росію. Тобто, при розбудові відносин з Україною, як і з іншими державами пострадянського простору, ФРН об'єктивно була змушена рахуватися з російськими інтересами в цьому регіоні. Єдиною галуззю двосторонніх відносин, яка не зазнала подібного гальмуючого впливу, були економічні відносини. Російська агресія спричинила значні зміни у стані німецько-українських відносин, але ФРН все ще демонструє значно більшу зацікавленість у розвитку відносин з Росією.

Аналіз торговельно-економічних відносин між Україною і Німеччиною щодо просування українських товарів на зовнішні ринки протягом останніх років свідчить як про певну результативність, так і про існування проблем, які потребують вирішення. Зокрема, з метою подальшого розвитку торговельно-економічного співробітництва між Україною і, в даному випадку, Німеччиною, збільшенню присутності продукції українських виробників на європейському ринку та завоювання його нових сегментів, на наш погляд, доцільно:

1) забезпечити ефективний урядовий супровід вирішення проблемних питань в частині погашення заборгованості українських підприємств німецьким партнерам.

2) вирішити питання відшкодування податку на додану вартість експортерам продукції, в першу чергу, по спільних підприємствах, створених за участю іноземних інвесторів.

3) домогтися розв'язання проблеми взаємного визнання сертифікатів, як однієї з основних передумов для зняття технічних бар'єрів на шляху української продукції на німецький ринок.

4) суттєво трансформувати експортну структуру, домогтись підвищення конкурентоздатності експортного потенціалу шляхом модернізації діючих та запровадження нових, експортоспроможних виробництв.

5) вирішення проблеми експансії товарів українського походження на німецькому ринку здійснювати за рахунок впровадження сприятливіших економічних та організаційно-правових умов розвитку українського експорту, механізмів державної фінансової, податкової, страхової, маркетингової та інформаційно-консультативної підтримки українських експортерів.

6) забезпечити суттєве удосконалення виставкової діяльності через створення механізму фінансової підтримки участі українських фірм-експонентів у найбільш вагомих виставкових заходах, що проводяться у ФРН.

7) створити механізми державного впливу та підтримки розвитку мережі закордонних представництв українських фірм та об'єднань, ініціювати створення змішаних українсько-німецьких торговельних палат для розширення співпраці, особливо у сфері малого та середнього бізнесу.

8) приділяти увагу розвитку міжрегіонального співробітництва як найбільш перспективного та такого, що відповідає вимогам партнерських стосунків в умовах ринкової економіки.

2.3 Масштаби і структура співробітництва України і Німеччини в інвестиційній сфері

Важливою складовою економічного розвитку України є інвестиційна діяльність. Її статус свідчить про реальні можливості держави, її виробничого сектору, підприємств різних форм власності, по-перше, вирішувати поточні соціально-економічні питання, по-друге, вкладати кошти в розвиток, створювати економічну основу для виробництва, зайнятості та споживання в майбутньому.

В умовах поступового входження України до системи міжнародного співробітництва та розподілу праці зростає актуальність розширення зовнішньоекономічної діяльності, особливо її сегмента, такого як інвестиційне співробітництво. Обсяг зовнішньої торгівлі багато в чому залежить від припливу інвестиційного капіталу в Україну. Аналогічна закономірність спостерігається в декількох країнах Східної та Центральної Європи, зокрема в Польщі, Словаччині, Угорщині, де вкладений іноземний капітал став сильним фактором значного зростання експортно-імпортних операцій із країнами-інвесторами. Зважаючи на це, його інвестиційне співробітництво з ФРН стає пріоритетним напрямком для подальшого розвитку зовнішньоекономічної діяльності України. Німеччина є найбільш економічно потужною країною Європейського Союзу, та за останні роки вона є одним з основних торговим партнером України.

Оцінюючи українсько-німецьке інвестиційне співробітництво, можна зробити висновок, що на сучасному етапі воно зводиться головним чином до діяльності, спрямованої на залучення німецького капіталу до української економіки. Про це свідчить співвідношення інвестиційних інвестицій з Німеччини в Україну та з України в Німеччину. Зважаючи на рівень розвитку продуктивних сил країни та поступове входження України до ринкової економіки, дисбаланси, що існують у цій галузі, мабуть, слід вважати тимчасовими. Адже приплив інвестицій у певну країну зумовлений потребами ринку, наявністю потенційно привабливих для інвестицій напрямків та інших факторів соціально-економічного характеру. У той же час, дуже низький рівень входження українських інвестицій в

економіку Німеччини не дозволяє українським бізнес-структурам отримати необхідний досвід спільної діяльності на зовнішньому ринку та значно сповільнює злиття німецької та української промисловості та банківської справи капітал.

Зазначимо, що на тлі загального приросту іноземних інвестицій в Україну у 2019 році на 13,7% приплив німецьких інвестицій збільшився лише на 3,6%, а за останні три роки Німеччина перейшла з третього на шосте місце серед інвесторів України. Ця тенденція свідчить про очікування Німеччиною участі в інвестиційних ризиках, які існують в нашій країні.

Інвестиції з Німеччини, як однієї з найбільш економічно розвинених держав світу, є для нас лакмусовим папірцем. Адже важко знайти таку сферу, де німецькі фахівці не мали б успіху, а значить, побачивши перспективу в Україні, вони бачать і шляхи досягнення цього успіху. А ми можемо цьому повчитись. На сьогоднішній день в нашій країні вже працює велика кількість німецьких компаній – на західній Україні вони забезпечують робочими місцями більше 20 тисяч українців. І очевидно, що інтерес німецьких бізнесменів має реальні, відчутні перспективи – представники німецького уряду під час своїх візитів постійно говорять про те, що хотілося б посилити частку німецького бізнесу в Україні. Так, влітку цього року держсекретар міністерства транспорту Німеччини Райнер Бомба висловив зацікавленість в участі німецьких спеціалістів у розвитку українських інфраструктурних проектів.

Особливу привабливість української сторони для німецької – у розвитку сміттєпереробної галузі. Знаючи про зацікавленість німецьких інвесторів у реалізації проектів з переробки побутових відходів, мені хотілося б бачити, як ця галузь в Україні здатна трансформуватись завдяки німецьким технологіям. Дефіцит таких заводів наразі особливо відчувається – постійне загострення цього питання, наприклад, у Львові турбує всю країну загалом. І досягнення домовленостей з американськими представниками, на мій погляд, вже недостатньо. Декілька років в Україні навіть функціонував Національний проект, покликаний на залучення іноземних інвесторів та будівництво більше 10 заводів

по всій країні. Українські спеціалісти їздили до своїх білоруських колег – переймати успішний досвід, адже там вже давно працює не один сміттєпереробний завод, побудований за німецькими технологіями і з залученням німецьких інвесторів. Причинами нереалізованості такого задуму в Україні можна вважати і корумпованість чиновників, долучених до цих процесів, і неспроможність довести на найвищому державному рівні нашу благонадійність. Але вихід є, потрібно зібрати волю в кулак та довести свою перспективність німецьким партнерам – запустити пілотний проект та на його прикладі показати вигідність такої співпраці.

Він звертає увагу на той факт, що майже 55% німецьких інвестицій вкладаються в різні галузі. На другому місці - обсяг вкладеного німецького капіталу (оптова та роздрібна торгівля, на третьому місці - фінансова діяльність [18]).

Однак сьогодні, виходячи з існуючих пропозицій німецьких компаній щодо встановлення інвестиційної співпраці з українськими партнерами, пріоритетом для німецького капіталу в Україні є такі галузі, як сільське господарство та переробка сільськогосподарської продукції, телекомунікації, енергетика, туризм.

Слід зазначити, що, приймаючи рішення про інвестиції з українським ринком, потенційні інвестори враховують об'єктивні та суб'єктивні фактори існуючого та потенційного позитивного та негативного впливу, шанси та потенційні ризики. Крім того, вони враховують рекомендації різних рейтингів інвестиційної привабливості країн. На основі практичного досвіду німецьких підприємств в Україні, а також інформаційних матеріалів підприємницьких структур, отриманих під час українсько-німецьких економічних форумів та інших заходів щодо розширення та поглиблення інвестиційного співробітництва, проаналізовано інвестиційну привабливість України. Результати дослідження дозволяють відповісти на запитання про позитивні та негативні моменти у цій важливій для України сфері співпраці з Німеччиною.

Згідно з проаналізованими матеріалами та свідченнями німецьких фахівців, в Україні створюються об'єктивно передумови, які можна вважати сприятливими

для розвитку співпраці та інвестицій в економіку України. Серед позитивних аспектів, які впливають на інтерес німецьких інвесторів до інвестицій у нашу економіку, слід зазначити наступні:

- розпочато процес реформування бюджетної та податкової систем, проведення земельних та адміністративних реформ в Україні;
- позитивні тенденції розвитку економіки України;
- виконання державних програм приватизації майна;
- вирішення питань реструктуризації зовнішнього боргу на рівні Паризького клубу;
- високий потенціал та конкурентні переваги українського ринку;
- наявний кадровий потенціал в Україні та його високий кваліфікаційний рівень;
- правильність обраних пріоритетів розвитку співробітництва (безпосереднє міжрегіональне співробітництво та партнерство між конкретними підприємствами).

Однак існують також фактори ризику розширення іноземних інвесторів в Україні. Зважаючи на наявність цих факторів, формуються вищезазначені рейтингові показники України та формується загальний інвестиційний клімат.

Ділові відносини між Україною та Німеччиною значно зміцнюються як щодо зовнішньої торгівлі, так і для розвитку німецького бізнесу в Україні. Згідно з опитуванням, проведеним Німецько-українською торговою палатою (ANC), 68% німецьких компаній планують додатково інвестувати в Україну, а 78% бачать чіткі передумови для зростання [27].

Зокрема, німецькі компанії позитивно оцінюють ситуацію на ринку в Україні та очікують поживавлення в економіці країни в цілому та в окремих галузях. На думку 56% німецьких компаній, економічне середовище в країні хороше або дуже добре. У той же час майже дві третини очікують зростання обороту в 2017 році, а 27% очікують збільшення цього показника більш ніж на 10%.

Інвестиційна діяльність німецьких компаній в Україні в 2018 році активізувалася. У порівнянні з 2017 роком 15% компаній наростили масштаби інвестицій в Україну, а 42% інвестували на тому ж рівні. Для порівняння: в кризовому 2014 році 28% підприємств довелося припинити діяльність певних напрямків свого бізнесу в Україні.

«За останні два роки ми бачимо в Україні більше змін і перетворень, ніж, напевно, протягом 25 попередніх років. Ми віримо, що українсько-німецькі відносини будуть сприяти зростанню регіонів, галузей і економіки в цілому. Ми і надалі будемо докладати зусиль, щоб інвестиції наших співвітчизників були успішними в Україні, на ринок заходили нові німецькі компанії, а українські підприємці разом з Палатою відкривали нові можливості експорту, підвищували стандарти роботи і мали більшу сміливість пропонувати українські товари за межами локального ринку», - зазначив президент АНК Андреас Лір [31].

Показовим з точки зору розвитку німецького бізнесу в Україні є зростання кількості персоналу. У 2018 році 33% компаній збільшили чисельність працівників.

За останні п'ять років структура експорту українських товарів значно змінилася. Якщо в 2014 році 29,2% експорту припадали на металургійні вироби (перш за все сталь), то в 2018 році основними галузями стали автомобільні комплектуючі (24,7%) і сільськогосподарські вироби (10,7%), тоді як метали опустилися на третю сходинку (9,6%). Зміцнили позиції і увійшли в п'ятірку основних експортних секторів готовий одяг (9,2%) і перероблена харчова і фуражна продукція (7,6%).

Станом на 1 жовтня 2019 року Німеччина інвестувала в економіку України 1,8 млрд доларів, а також наростила імпорт українських товарів на 23,1% до 1,6 млрд доларів. [25].

“Україна залишається привабливою з точки зору інвестицій для німецьких компаній. За 9 місяців 2019 року розмір інвестицій в нашу країну зріс на 213 млн доларів. Станом на 1 жовтня 2019 року Німеччина інвестувала в економіку України 1,8 млрд доларів, із яких 1,1 млрд доларів — інвестиції в промисловість.

Найбільш популярним напрямком для німецьких інвестицій в Україні є виробництво автозапчастин та комплектуючих, де вже було створено близько 3 тисяч робочих місць, і лише за останній рік — 2 тисячі”, — розповіли у відомстві [19].

Як повідомили в Мінекономрозвитку, за 9 місяців 2019 року двостороння торгівля між Україною та Німеччиною зросла на 27% у порівнянні з аналогічним періодом 2018 року, а загальний товарообіг склав майже 6,6 млрд доларів.

Український експорт до Німеччини зріс на 23,1% та склав 1,6 млрд доларів. Найбільш популярними експортними товарами стали електричні машини, насіння і плоди олійних рослин, руди, деревина та вироби з металів.

Для розширення українсько-німецького інвестиційного співробітництва та збільшення присутності німецького інвестиційного капіталу на українському ринку ми повинні активно просувати наші інвестиційні можливості, надавати різну інформаційну підтримку потенційним інвесторам, зокрема, беручи участь у спільних презентаційних заходах, виставках, економічних форумах та кооперативній біржі. Визначальним є той факт, що незважаючи на низку негативних факторів, які до певної міри перешкоджали інвестиційному процесу з Німеччини в Україну, українська економіка залишається об'єктом підвищеного інтересу з боку німецьких інвесторів.

«Сьогодні ми бачимо не тільки позитивний розвиток економічних відносин України з Німеччиною, але й чіткий зсув українського експорту від енергоємних важких до легких галузей. Українські підприємці здатні виготовляти високоякісні комплектуючі для автомобілів, взуття чи суконь, а Німеччина вже стала для деяких з них ринком і чудовою «точкою входу» на великий ринок ЄС, що відкриває широкі перспективи для майбутніх досягнень», - сказав Олександр Маркус, голова Палати.

Зростання експорту легкої промисловості та сільського господарства в Україні є важливим фактором розвитку малих та середніх підприємств, впровадження виробничих стандартів та відкритої конкуренції, які притаманні економіці ЄС.

Німеччина є одним з найважливіших торгових та інвестиційних партнерів України. Основний експорт Німеччини в Україну - це машини, автотранспорт, хімічна та фармацевтична продукція, електротовари, продукти харчування та корми. Основними експортними товарами України до Німеччини є текстиль та одяг, метали, хімікати та автомобілі.

Тому Німеччина є одним із важливих інвесторів та партнерів України. Перспективними напрямками співпраці цих країн можуть бути: металургія; хімія; харчова промисловість; фінансова діяльність; продаж, обслуговування автомобілів; можна організувати збірку вузла; агропромисловий комплекс. Формами співпраці можуть бути утворення спільних підприємств, а також підприємств з абсолютними (стовідсотковими) німецькими інвестиціями, в тому числі у сфері малого та середнього бізнесу.

Для координації цих напрямків роботи необхідно створити неурядові асоціації (організації), які б активно співпрацювали з регіональними органами влади: торгово-промисловими палатами, галузями (Український союз промисловців та підприємців) та іншими неурядовими асоціаціями представників бізнесу.

Співпраця між Україною та Німеччиною у вигляді інвестицій відіграє важливу роль у розвитку української економіки. Необхідність встановлення, підтримки та зміцнення цих відносин є важливою для обох країн.

РОЗДІЛ 3

КЛЮЧОВІ МЕХАНІЗМИ НАРОЩУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКО-НІМЕЦЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

3.1. Напрямки зміцнення торговельного співробітництва

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (далі – Угоди) відкриває значні перспективи для української промисловості, які обумовлюються розширенням доступу до містких європейських ринків збуту, використанням можливостей України щодо залучення іноземних інвестицій та трансферу технологій, а також участі у різноманітних програмах розвитку ЄС. В умовах суттєвого погіршення стану інвестування промисловості (у 2014 р. індекс капітальних інвестицій у промисловість України становив 75,9 % до рівня 2013 р., зменшення іноземного капіталу у промисловості, у т.ч. за рахунок курсової різниці, було 3,25 млрд дол. США, з травня 2014 р. тимчасово припинено бюджетне інвестування промисловості) на тлі погіршення соціально-економічної ситуації перспективи реформування та модернізації української промисловості значним чином залежать від спроможності ініціювати спільні з ЄС інвестиційні проекти у стратегічно важливих напрямках, у т. ч. щодо відновлення зруйнованого у ході ведення воєнних дій індустріального потенціалу Донбасу, а також проекти технічної допомоги та науково-технічного співробітництва.

На світових фінансових ринках існує ризик підвищення довгострокових процентних ставок та підвищення премій за ризик. Зокрема, ці ризики зростають у країнах, що розвиваються, враховуючи повільну адаптацію до низького економічного зростання. Значний внесок у світовий ВВП країн, що розвиваються (понад дві третини), загострення фінансових ризиків навколо цих країн створює додатковий вплив на розвиток світової економіки. Збільшення вартості фінансових ресурсів внаслідок збільшення ризиків для іноземних інвесторів може

уповільнити зростання інвестицій та вплив капіталу з цих країн, а очікувані високі врожаї у країнах-експортерах зерна та збільшення пропозиції на світових ринках призведуть до падіння цін на зерно.

Оскільки європейська економіка не повністю подолати рецесійні тенденції та має значну залежність від російського газу, подальша ескалація російсько-українського конфлікту, посилення санкцій проти Росії та торговельні обмеження з боку РФ дещо перешкоджають економічному підйому. Однак уряди ЄС передбачили підтримку реального сектору економіки, який постраждав від російського ембарго в 125 мільйонів євро. За відсутності альтернативних покупців ці кошти допоможуть зменшити кількість продукції на ринку, стабілізувати ціни та компенсувати потенційні втрати.

Зважаючи на зниження світових цін на більшість товарів, очікуваний низький інфляційний тиск у єврозоні посилюється в країнах з високим рівнем боргового навантаження та низьким економічним відновленням. Все це стосується безпосередньо нашої країни.

Внутрішні ризики розвитку економіки України, в основному пов'язані з наступним:

- військові дії на Донбасі, які призводять до скорочення виробництва в регіоні, погіршення умов для залучення зовнішнього фінансування та збільшення бюджетних витрат на фінансування органів безпеки та відновлення зруйнованої інфраструктури;
- збільшення боргового навантаження на бюджет через необхідність фінансування дефіциту та боргу НАК «Нафтогаз», який розвивався в минулі роки;
- виснаження міжнародних резервів, що ускладнює використання інтервенцій Національного банку як інструменту для стримування зростання попиту на іноземну валюту внаслідок панічних та спекулятивних атак.

Вторинні наслідки внутрішніх політичних та економічних потрясінь, анексії Криму та військових дій на Донбасі поширилися на більшість галузей внутрішньої економіки. Як результат, прискорюються існуючі диспропорції, прискорюється зниження ВВП, зменшується промислове виробництво,

будівництво, зовнішня торгівля, знижуються темпи розвитку капітальних інвестицій. З реалізацією оптимістичного сценарію після закінчення воєнних дій на Сході та відновлення припливу інвестиційних ресурсів можна очікувати в середньостроковій перспективі відновлення зруйнованих заводів із застосуванням новітніх технологій і, отже, збільшення у виробництві конкурентоспроможної високотехнологічної продукції.

Однак такого прогресу можна досягти лише в середньостроковій перспективі в контексті задекларованих структурних реформ. Зважаючи на відтік інвестиційного капіталу, враховуючи відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику, глобальна тенденція до скорочення банківського кредитування є додатковим фактором уповільнення економічного розвитку України. Як правило, норми кредитування визначаються зовнішніми та внутрішніми чинниками, які вкрай негативні для України. Масовий відплив депозитів (у I півріччі 2015 року відтік депозитів резидентів становив 39 млрд. грн.). Значні внутрішні дисбаланси банківських установ та важкий доступ до світових фінансових ринків не дозволяють нам передбачити зниження кредитних ставок та їх доступність для малого та середнього бізнесу. Обсяг кредитів, наданих німецьким банкам (включаючи банки з німецьким капіталом в Україні), не перевищував 5 мільярдів доларів.

Зменшення торговельних обмежень з боку країн ЄС надає Україні базу для розширення експортної діяльності та допомагає виробникам компенсувати збитки від втрати російського ринку. Це не відбувається у великих масштабах лише після сертифікації українських товарів відповідно до європейських стандартів. Крім того, через погіршення настроїв споживачів та падіння доходів населення через повільне зростання заробітної плати та девальвацію національної валюти не спостерігається збільшення споживання, тому значна переорієнтація експортерів на внутрішній ринок на короткостроковий термін малоімовірний.

У сфері економіки співробітництва між Україною та Німеччиною найважливішим є надмірне державне регулювання та корупція, зазначає, зокрема, делегат економіки Німеччини в Україні Олександр Маркус. При цьому він

закликає не заплющувати очі на досягнуті успіхи. "Україна не така погана економіка, як поганий маркетинг", - сказав Маркус.

За його словами, у Росії німці мають у десятки разів більший бізнес, ніж в Україні. Але в цій країні німецький інвестор виробляє продукцію здебільшого для ринків країн Митного союзу, а не ЄС. Крім того, кількість працюючих німецьких підприємств та організацій в Україні зросла до чотирьох тисяч, тоді як у Росії їх було шість тисяч, але останнім часом залишилось 400.

Натомість вже є заводи, що працюють за участі німецького бізнесу, який працює в Україні, який експортує вдвічі більше продукції в країни ЄС, ніж аналогічні компанії в Росії. Ці підприємства в Україні створили 20-25 тис. Робочих місць. Вони мають на меті розширити виробництво, зважаючи на дешевше, ніж в ЄС, але достатньо кваліфіковану місцеву робочу силу. "Ви вже виробляєте шість відсотків німецької автомобільної промисловості. Пишайтеся цим! Створіть свою власну історію - історію успіху", - закликав Олександр Маркус учасників українсько-німецької зустрічі, організованої Інститутом світової політики.

Що стосується співпраці в рамках аграрних проектів, то слід зазначити, що Міністерство аграрної політики обговорило ключові сфери німецько-української співпраці в рамках залучення міжнародної технічної допомоги в аграрному секторі. Зокрема, проекти реалізовувалися урядом ФРН через Федеральне міністерство продовольства та сільського господарства Німеччини.

У засіданні взяли участь заступник Міністра аграрної політики та продовольства України Віктор Шеремети, Державний секретар Міністерства аграрної політики Владислав Андронов, радник Посольства Німеччини в Україні з питань сільського господарства Герман Інтеманн, керівник проекту "Німецько-українська аграрна політика Діалог" Флькера Зассе.

«У центрі уваги Міністерства аграрної політики на 2018 рік - підтримка сільського господарства та співпраця. Для нас важливий успішний досвід інших країн, у тому числі Німеччини. Реалізація спільних проектів сприятиме розвитку

сільської місцевості, наявності нових технологій для малих та середніх фермерів, збільшуватиме виробництво органічної продукції », - сказав Віктор Шеремета.

З 2016 року в Україні реалізується проект «Німецько-український аграрний політичний діалог» (АПД). Серед його ключових тем - розвиток сільського господарства, вдосконалення аграрної освіти та науки, вдосконалення стандартів якості та безпеки. Ще 4 проекти знаходяться на різних етапах державної реєстрації.

На думку учасників наради, успішна реформа аграрного сектору неможлива без реформи органів управління.

«Наше завдання - перетворити Міністерство аграрної політики на ефективний орган управління, який ініціює якісні та своєчасні рішення щодо впровадження обраних реформ. Сьогодні у нас вже є дві нові дирекції - безпека та якість харчових продуктів, стратегічне планування та європейська інтеграція. Цього року ми плануємо створити ще три - розвиток сільського господарства, регулювання аграрних ринків, аграрна промисловість », - сказав Владислав Андронов.

Сторони дійшли висновку, що аграрний сектор зараз є перспективною сферою співпраці та домовились продовжувати активний діалог та сприяти реалізації проектів.

Співпраця між Україною та Німеччиною здійснюється на різних рівнях - як на державному рівні (співпраця між національними органами державної влади та федеральним урядом, органами місцевого самоврядування обох держав), так і на індивідуальному рівні. Існує позитивний досвід безпосередніх контактів та налагодження співпраці між окремими навчальними закладами України та Німеччини, що включає співпрацю вищих навчальних закладів, загальних та професійно-технічних шкіл, організацій та закладів позашкільної професійної освіти та підвищення кваліфікації фахівців, органів управління шкільної та професійно-технічної освіти, бібліотек та архівів [6, с.4].

Співпраця між Україною та Німеччиною у галузі професійної освіти базується на ряді угод. Офіційно, співпраця в галузі освіти між Україною та

Німеччиною починається з підписання Угоди про культурне співробітництво 15 лютого 1993 року, що надало двостороннім відносинам вищий правовий статус. Угода передбачала співпрацю в усіх її формах та на всіх рівнях, включаючи співпрацю професійно-технічних шкіл, організацій та установ позашкільної професійної освіти та підвищення кваліфікації професіоналів, органів управління професійною освітою, інших навчальних закладів (НЗ) та їх адміністрацій.

Велике значення для подальшого формування договірно-правової бази двосторонніх відносин у галузі освіти мало підписання спільної Декларації «Про основи відносин між Україною та ФРН» від 1 червня 1993 р., у якій було визначено головні напрями розвитку двостороннього співробітництва. 10 червня 1993 р. було підписано «Договір про розвиток широкомасштабного співробітництва у сфері економіки, промисловості, науки і техніки» [13, с. 82]. Важливу роль у становленні українсько-німецьких професійно-технічних зв'язків відіграло підписання 16 лютого 1993 р. «Протоколу між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про співробітництво у підготовці та підвищенні кваліфікації фахівців та керівних кадрів у галузі економіки та державних органів управління економікою» (утратив чинність із 1 січня 1996 р. у зв'язку із закінченням строку його дії). Згідно із Протоколом, передбачалася співпраця в підготовці фахівців означених галузей, а також установа і розширення партнерських зв'язків між НЗ підвищення кваліфікації, направлення викладачів до відповідних навчальних центрів, проведення семінарів та подібних заходів, а також більш тривале практичне стажування на німецьких підприємствах для дібраних спільно фахівців. Реалізація цього протоколу покладалася на змішану Робочу групу зі співробітництва в галузі підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, якій надавалося право створювати експертні групи з певних напрямів співробітництва [11, с.1–2]. Поглибленню освітньої співпраці обох держав сприяла укладена 29 травня 1996 р. «Рамкова угода між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про консультування і технічне співробітництво». Угода передбачала консультування щодо підготовки й підвищення кваліфікації фахівців та керівних кадрів у сфері

економіки, а також спільні проекти у сфері права, державного управління, у соціальній сфері й науково-технічного співробітництва [15, с.2].

Названі вище, як і інші угоди, заклали фундамент договірно-правової бази двосторонніх відносин. У документах наголошено, що співробітництво країн може здійснюватися не лише на державному, а й на місцевому рівні [4,с.245–246]. Співробітництво України та Німеччини здійснюється і на індивідуальному рівні. Спільні проекти в професійно-технічній галузі почали втілюватися ще до підписання відповідної угоди 1993 р. У лютому 1993 р. на базі Кременчуцького вищого професійного училища № 7 створено модельний (зразковий) центр. Початковий досвід співробітництва було позитивно оцінено обома сторонами. У результаті 1995 р. відкрито ще два модельних центри підготовки працівників торгівлі в Києві й Черкасах [18,с.84]. У галузі профтехосвіти Міністерство освіти і науки України активно співпрацює з Федеральним інститутом професійної освіти ФРН. Вагомий внесок у модернізацію професійно-технічної освіти в Україні зробило Товариство імені Карла Дуйсберга (Carl Duisberg Gesellschaft – CDG – ТДК), яке розпочало співпрацювати з Україною з 1991 р. [7, с.71].

Тематика освітніх програм ТДК надзвичайно багатоманітна. Зокрема, за сприяння Товариства 1997 р. відбулися курси для працівників авторемонтних підприємств, готелів і ресторанів. ТДК надавало стипендії українським студентам економічних ВНЗ, працівникам банків, молодим вітчизняним дипломатам. Окрім того, ТДК запрошувало німецьких референтів для читання лекцій з економічних проблем, європейської інтеграції та дипломатії для майбутніх українських дипломатів [3,с.34]. При активному сприянні Федерального інституту професійної освіти Німеччини й Товариства імені Карла Дуйсберга 1995 р. в Україні почала діяти консультативна програма «Трансформ». У межах цієї програми в столиці та регіонах України були створені й почали працювати 17 модельних навчальних центрів із навчально-тренувальними фірмами (НТФ).

Метою проекту була підготовка й перепідготовка фахівців для підприємницької діяльності, сфери бізнесу та вивчення особливостей партнерства на зовнішньому ринку, деревообробної і харчової промисловості, автосервісу та

здійснення ремонтних робіт [13, с.128]. НТФ – спрощена модель реально діючої фірми в конкретній сфері діяльності. При створенні НТФ активну участь беруть соціальні партнери, провідні підприємства, зокрема «Хенкель Баутехнік», компанія «Кнауф» (один зі світових лідерів із виробництва будівельних матеріалів) та ін. За підтримки «Кнауф» 2006 р. в Україні створено й апробовано нову професію – монтажник гіпсокартонних конструкцій.

Регіональні навчально-практичні центри (РНПЦ) «Кнауф» проводять первинну професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців. Станом на 20 листопада 2013 р. за допомогою компанії РНПЦ «Кнауф» було створено на базі 17 професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ). Станом на квітень 2013 р. за підтримки компанії видано 14 найменувань навчальної літератури на суму понад 3 млн грн [1, с.5; 2, с.28; 8, с.27]. Спільні проекти в професійно-технічній галузі здійснюються за підтримки Товариства міжнародного підвищення кваліфікації і розвитку (Internationale Weiterbildung und Entwicklung – InWEnt). Товариство InWEnt було створено через об'єднання Товариства імені Карла Дуйсберга з Німецьким Фондом міжнародного розвитку (Deutsche Stiftung internationale Entwicklung – DSE).

На основі багаторічного досвіду ТДК та DSE у сфері міжнародного співробітництва InWEnt орієнтує свої практичні програми на молодих управлінців і фахівців у галузі економіки та політики. 2011 р. Товариство InWEnt об'єдналося з двома іншими німецькими організаціями, а саме: Німецьким Товариством технічного співробітництва (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit – GTZ) і Німецькою службою розвитку (Deutsche Entwicklungsdienst – DED) – і тепер працює під новою назвою «Німецьке товариство з міжнародної співпраці» (GIZ). Успішні українсько-німецькі проекти в галузі економіки, туризму, сільського господарства, готельно-ресторанного обслуговування тощо [12, с.2]. За підтримки Товариства GIZ у межах проекту «Консультавання та створення управлінських потужностей для Євро-2012» було створено навчальні центри підвищення кваліфікації (НУТЦ) у Донецьку, Львові, Харкові, Києві. НУТЦ організовували підвищення професійної кваліфікації працівників різних рівнів

сфери громадського харчування, готельного-ресторанного обслуговування. Кваліфіковані міжнародні та українські професійні експерти проводили практично-орієнтовані семінари, тренінги і т. д. [10, с.7].

Освітні проекти підтримує та фінансує компанія Байєр (Bayer AG). Стипендія імені Карла Дуйсберга, яку заснував Фонд Байєра, призначається для студентів, котрі спеціалізуються в галузі ветеринарії та медицини. Студенти мають можливість пройти стажування в клінічних лабораторіях, узяти участь у наукових проектах чи дослідженнях або продовжити навчання у відомих навчальних закладах Німеччини. Стипендії імені Карла Дуйсберга призначені також для студентів, які вивчають природничі та точні науки. Молоді керівні кадри у сфері економіки теж мають можливість стажуватися у ФРН [5, с.3].

2000 р. Президент України Л. Кучма виступив з ініціативою організації програми перепідготовки молодих менеджерів вітчизняних підприємств і підвищення їх кваліфікації через стажування за кордоном. Президент підписав Угоду «Про сприяння підготовці управлінських кадрів для сфери підприємництва» від 3 липня 2000 р. (т. зв. Програма «Українська ініціатива»). Згідно з Угодою, для організації та координації виконання Програми при Міністерстві економіки України створювалась спеціальна установа – Міжвідомчий центр з перепідготовки управлінських кадрів для сфери підприємництва (МЦПК) [9, с.37]. Надалі для забезпечення результативної співпраці, головно між МЦПК і Товариством InWEnt, співробітництво тривало відповідно до підписаних Спільних заяв урядами обох країн «Про продовження співробітництва щодо перепідготовки управлінських кадрів» у 2004, 2007, 2010, 2013 рр. Визначальним для них був зміст положень Спільної заяви від 6 грудня 2001 р. Спільна заява – це міжнародний договір, за яким Україна отримувала безоплатну й безповоротну технічну допомогу від Німеччини. Документ також гарантує виконання Програми в частині тривалих стажувань вітчизняних менеджерів на німецьких підприємствах упродовж 2014–2016 рр. [7, с. 11; 14, с. 2–3].

Програма «Українська ініціатива» складається з двох етапів: перший – це перепідготовка спеціалістів в Україні, другий – стажування за кордоном. Особливістю Програми на першому її етапі була підготовка слухачів до спеціалізованого стажування за кордоном. На другому етапі Програми слухачі стажувалися на німецьких підприємствах. Це дало можливість третині учасників познайомитись із потенційними партнерами, поєднати вітчизняний і зарубіжний досвід, установити контакти із зарубіжними підприємствами [8, с.28]. У межах Програми «Українська ініціатива» з 2007 р. здійснювався проект «Підвищення кваліфікації кадрів з управлінь економіки обласних державних адміністрацій українських регіонів». Цілеспрямовані навчальні та консультаційні заходи надали можливість молодим керівним кадрам аналізувати, розробляти й адаптувати стратегії та концепції регіонального економічного розвитку. Для учасників було проведено цикл семінарів в Україні й тижневий семінар у Німеччині [9, с.45].

У межах Проекту «Українська ініціатива» діяла також «Навчально-тренувальна програма для молодих управлінців Українського Уряду». Цільову групу складали особисті референти та молоді керівники з підрозділів служб Прем'єр-міністра України, Секретаріату Президента України, міністрів і т. д. Освітні заходи проводили у формі лекцій, семінарів, тренінгів тощо, які присвячені таким актуальним темам: питання економічної політики; процеси європейської інтеграції; співробітництво Європейського Союзу і України; державне управління; міжкультурне спілкування та ін. У межах двосторонньої співпраці діє також «Програма Федерального міністерства економіки та технологій із підготовки управлінських кадрів Німеччина–Україна», яка сприяє не лише підвищенню кваліфікації українських менеджерів, а й націлена на розвиток економічного партнерства між українськими та німецькими компаніями (через закупівлю обладнання чи експорту своєї продукції, створення спільних проектів тощо). Стажування в Німеччині за цією Програмою 2012 р. пройшли чотири групи вітчизняних менеджерів, усього 53 особи [10, с.2].

У Проекті важливе не лише стажування, а й постпрограмне спілкування учасників між собою. Для випускників Програми проводилися семінари, тренінги,

круглі столи, конференції та постстажувальні семінари follow-up. Зазвичай, постстажувальні семінари відбуваються через 6–12 місяців після повернення з Німеччини [12, с.3]. Мета постпрограмної роботи полягає в тому, щоб надати колишнім стипендіатам ТДК, Товариств InWEnt та GIZ привілейований доступ до інформації про роботу німецьких установ та організацій у країні. Участь у роботі Асоціації випускників Програми стажування дає змогу встановити нові ділові контакти, обмінятися досвідом, започаткувати спільні проекти [10, с.8].

Варто відзначити, що впродовж 2001–2013 рр. функціонування Програми «Українська ініціатива» було використано 20 млн грн із Державного бюджету України. Зарубіжні партнери впродовж 2001–2012 рр. надали технічної допомоги на суму понад 15 млн євро. За ці кошти перепідготовлено 5552 спеціалістів, із них – 1485 фахівців стажувалися на провідних європейських підприємствах. За час реалізації Програма «Українська ініціатива» набула характеру національної, вона забезпечує вітчизняну економіку висококваліфікованими управлінськими кадрами переважно у сфері малого й середнього підприємництва. Згідно з даними останнього аналізу ефективності реалізації Програми в регіонах, лише за період 2012 р. – I півріччя 2013 р. на підприємствах-учасниках Програми створено 405 нових робочих місць, залучено 66,485 млн грн інвестицій. Збільшення обсягів надходжень до бюджетів усіх рівнів склало 151,497 млн грн за витрат Державного бюджету за цей період для фінансування Програми 5,2 млн грн [9, с.40].

У період із серпня 2003-го до грудня 2009 р. діяв Українсько-німецький Проект «Підтримка реформи професійно-технічної освіти (ПТО) в Україні», який сприяв розробленню стандартів ПТО з інтегрованих професій. Професійні стандарти створювали робочі групи проекту. Ці групи, кількість учасників яких була 8–12 осіб, відійшли від нормативних документів і вивчали зміст роботи працівників певної галузі, підприємства безпосередньо на їхньому робочому місці [8, с.30]. У межах Проекту колективи ПТНЗ виконали такі види діяльності: вивчення ринку праці (відбулося внесення до Державного класифікатора професій нові укрупнені (інтегровані) професії); розроблення нових кваліфікаційних характеристик і стандартів; апробація інтегрованих професій у 15 пілотних НЗ;

підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Метою створення Державних стандартів з інтегрованих професій була підготовка фахівців із кваліфікацією широкого профілю. При цьому розроблення й апробація стандарту відбувалися з використанням досвіду Німеччини й адаптовувалися до ринку праці України з урахуванням його особливостей [17, с.10].

У межах Проекту вирішували проблему енергоефективності в ПТО і на виробництві. Відповідно, з липня 2008-го до грудня 2009 р. діяв українсько-німецький Проект «Реформа професійної освіти з урахуванням енергоефективності». Основна мета Проекту – орієнтувати систему вітчизняної професійної освіти на вимоги ринку праці та економне споживання енергії. В Інституті ПТО Академії педагогічних наук України в лютому 2009 р. за підтримки Товариства GTZ відкрито Центр енергоефективності, який координував розроблення та впровадження навчального курсу в ПТО [6, с.11].

Завдяки участі в Проекті вітчизняні ПНТЗ отримали унікальне обладнання, яке дає змогу проводити навчання майбутніх фахівців із використанням енергоощадливих технологій. Українська сторона також отримувала консультації з боку міжнародних і національних експертів. Унаслідок об'єднання зусиль учених, підприємців і педагогів-практиків було розроблено навчальну програму курсу «Основи енергоефективності» для ПНТЗ машинобудівного, будівельного й комунального профілю. Методика розроблення стандартів професійної освіти, підготовлена для обраних галузей (особливо для будівельної галузі) разом із партнерами, систематично застосовується в усій країні, розширюючись з урахуванням енергетичних стандартів [17, с.12–15].

Освітні відносини активно розвиваються між Україною і Німеччиною насамперед завдяки Товариствам імені Карла Дуйсберга, InWEnt та GIZ. Діяльність цих організацій відіграла важливу роль у налагодженні українсько-німецьких професійно-технічних зв'язків. Ефективне запровадження спільних програм і залучення досвіду Німеччини в професійно-технічній освіті стимулюють розвиток двосторонніх зв'язків не лише у сфері освіти, а й

економіки, посилюють конкурентоспроможність підприємств і сприяють розвитку економіки обох країн.

Підтримання досить високого освітянського та науково-інноваційного рівня в Україні є передумовою для збереження та розвитку українсько-німецьких науково-технічних зв'язків доби інформаційного суспільства. Розвиток цих зв'язків має стати пріоритетом в контексті реалізації програми спеціального сусідства між Україною та Європейським Союзом, адже наукові дослідження в ЄС вже давно інтегровані на наднаціональному рівні.

Розвиток двосторонньої співпраці у галузях освіти та мистецтва значною мірою здійснювався під впливом зовнішньополітичних пріоритетів культурно-інформаційної політики ФРН. Основні напрями співпраці в освітній сфері були зосереджені в системі вищої та післядипломної освіти України. Двостороннє освітнє співробітництво не здійснило глибокого впливу на загальну якість освіти в Україні, однак мало успіх при виконанні спільних проектів на рівні окремих українських ВНЗ і стало додатковим джерелом поширення в Україні сучасних європейських методик викладання низки важливих навчальних дисциплін у галузях ринкової економіки, державного та суспільного управління, викладання німецької мови.

ФРН зробила помітний внесок у розробку основ інформаційного суспільства в Україні. Завдяки системі німецьких стипендій і грантів упродовж досліджуваного періоду майже 10 тис. українських фахівців отримали високоякісну підготовку в Німеччині у галузях ринкової економіки, демократичного державного управління, міжнародних відносин, ЗМІ, правознавства, менеджменту неурядових організацій.

Основними формами українсько-німецьких мистецьких зв'язків стало проведення Днів культури України в ФРН та Німеччини в Україні, а також організація музичних, театральних і кінофестивалів, художніх виставок. Мистецькі заходи не знайшли належної державної підтримки з боку України. Їх основним спонсором виступив Український німецький форум, але відсутність прямих прибутків від проведених заходів помітно остудила ентузіазм меценатів.

Недостатнім залишається і державне фінансування програм мистецької співпраці, внаслідок чого коефіцієнт розпізнання української культури в ФРН залишається незадовільним.

Винятково важливу роль у поширенні в Україні досягнень німецької науки та культури, в узагальненні досвіду двостороннього співробітництва у цих галузях, а також у практичному вивченні українцями німецької мови відіграє Гете-Інститут. Його зусиллями постійно організовуються численні конференції, художні виставки, музикальні та кінофестивалі, в яких беруть участь відомі науковці й митці з обох країн, а також налагоджено ефективну діяльність мовних курсів.

Натомість присутність України в культурно-інформаційному просторі Німеччини є набагато скромнішою, передусім через недостатнє фінансування та брак належної підтримки з боку нашої держави. Внаслідок цього коефіцієнт розпізнавання української культури в ФРН залишається досить низьким.

Певними складностями супроводжується також формування у ФРН іміджу України. Хоча в свідомості німецьких громадян її образ асоціюється переважно з трагедією Чорнобиля, злочинністю та іншими негативними явищами, існують об'єктивні передумови для радикальної зміни такого сприйняття. Для досягнення цієї мети необхідно докласти системних зусиль для створення позитивного образу України, як сучасної європейської держави, спочатку в свідомості німецької еліти, аби потім через неї транслювати його у масову свідомість.

3.2 Шляхи підвищення ефективності залучення інвестицій Німеччини в українську економіку

Інвестиції відіграють важливу роль в економічних процесах будь-якої країни, оскільки залучені інвестиції створюють новий бізнес, створюють нові робочі місця, модернізують обладнання на діючих підприємствах, впроваджують інновації та розвивають інфраструктуру. Саме тому одним із стратегічних завдань держави є створення сприятливого клімату для інвестиційної діяльності [4, с.10].

Незважаючи на проведені в останні роки реформи, в Україні ще не склався стабільний привабливий інвестиційний клімат та відсутні міцні зовнішньоекономічні зв'язки на міжнародних ринках. Інвестиції - це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та іншої діяльності, що призводить до отримання прибутку чи соціального ефекту [2, с.82; 6]. Тобто інвестиції - це вкладення капіталу для його подальшого зростання.

Вирішуючи проблеми трансформації національної економіки України на ринковій основі, перехід до нових прогресивних технологічних процесів потребує залучення великих обсягів інвестиційного капіталу. Для залучення іноземного капіталу до української економіки необхідно залучати іноземних інвесторів та підвищувати конкурентоспроможність України. До іноземних інвестицій належать усі фінансові вкладення, спеціально здійснені іноземними інвесторами в окремих сферах бізнесу для отримання прибутку.

До факторів, що впливають на динаміку іноземних інвестицій, належать:

- внутрішньополітична, економічна стабільність, темпи ринкових реформ, низький рівень розвитку страхування та гарантії інвестицій як для внутрішніх, так і для іноземних інвесторів [10, с.205];

- стабільність державного законодавства та виконання зобов'язань щодо прав інвесторів, гарантія недоторканності та приватної власності на іноземні інвестиції, ефективність податкової системи, достатній розвиток інвестиційної інфраструктури та прозорість інформаційної бази;

- вплив високого комерційного ризику для інвесторів та сприятливих економічних, політичних та соціальних умов [2, с.83].

Через останні економічні події на території України інвестиційний клімат є надзвичайно несприятливим. Наша країна поступається не лише країнам Європейського Союзу, а й більшості країн СНД. Іноземні інвестиції є невід'ємною частиною розвитку національної економіки України, підвищення її інвестиційної привабливості та створення основи для подальшого просування на світові ринки. Аналізуючи це питання, можна зазначити, що несприятливий

інвестиційний клімат та недосконала законодавча система є суттєвими проблемами у залученні інвестицій в Україну. Також актуальними проблемами є обмеження та недостовірність інформації про інвестиційний об'єкт, конфліктні інтереси інвесторів та національної економіки [10, с.82–83].

Основними проблемами іноземних інвестицій в Україні є недостатня розробка законодавчої бази захисту прав інвесторів, відсутність досконалого регулювання податкової системи та ефективної інфраструктури для іноземних підприємств [12, с.204]. За даними соціологічних та експертних опитувань, обмежений приплив іноземних інвестицій в економіку нашої країни та їх нерациональне використання спричинені високою корупцією влади. Однак основними проблемами в залученні інвестицій в Україну є нестабільність економічної та політичної ситуації в країні та затяжна криза [11, с.82].

Основні перспективи залучення інвестицій включають:

- потужний природно-ресурсний потенціал, наявність кваліфікованої робочої сили, яка може швидко адаптуватися до новітніх технологій виробництва, низька заробітна плата;
- близькість до країн ЄС та територіальне розташування загалом;
- наявність достатньо перспективних галузей, які потребують інвестицій, достатньої кількості інноваційних підприємств та проектів;
- позитивні зміни у розвитку та вдосконаленні соціально-економічної бази для залучення інвестицій, швидкої адаптації країни до зовнішніх факторів, ризиків, світових потрясінь.

Низький рівень інвестиційної активності викликаний низкою проблем, які впливають на інвестиційну привабливість. Серед основних причин:

- наявність значних ризиків на валютному ринку, складне становище банківської системи країни, обмежений доступ до фінансових ресурсів;
- зниження міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств, низька якість продукції, що не відповідає європейським стандартам;
- досить вузьке коло інвестиційних напрямків та обтяжлива процедура документування та складності податкової системи;

- наявність суттєвих проблем у законодавчій базі інвестування та відсутність гарантій захисту прав інвесторів, відсутність прозорості у підборі та укладанні договорів між інвестором та державою. Для покращення інвестиційного клімату в Україні сьогодні актуальною є вдосконалення організаційно-правової бази щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та створення фундаменту для підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Для України необхідність залучення іноземних коштів визначається насамперед такими ознаками, як:

- надзвичайно низька інвестиційна активність вітчизняних виробників, на яку вплинула затяжна економічна криза, стагнація виробництва, значні стрибки інфляції;

- необхідність промислової модернізації техніко-технологічної бази, всієї інфраструктури загалом, шляхом впровадження нових технологій, використовуючи досвід країн ЄС;

- необхідність модернізації та диверсифікації всіх сфер виробництва та забезпечення їх рівноваги на ринках;

- забезпечення можливості ефективного довгострокового інвестування фінансових ресурсів у розвиток підприємств та ефективного державного регулювання інвестиційних інвестицій.

Однак, незважаючи на значні проблеми у створенні сприятливого інвестиційного клімату, доречно зазначити, що Україна повільно, але впевнено рухається вперед до інтегрованого суспільства, що має забезпечити приплив нових іноземних інвестицій.

Поліпшити інвестиційний клімат можна за рахунок концентрації наявних ресурсів у пріоритетних галузях економіки з подальшою їх трансформацією в інвестиції; інвестування в людські ресурси, збільшення кількості кваліфікованих робітників, що призведе до економічного зростання; забезпечення довгострокового фінансування з менш жорсткими умовами; поліпшення ділового клімату, поліпшення навколишнього середовища; спрощення системи

оподаткування, реєстрації та ліцензування, надання податкових пільг, передача державних контрактів «молодим» підприємствам, надання фінансової підтримки; розробка регіональних планів підвищення інвестиційної привабливості всіх регіонів країни шляхом попереднього вивчення їх інвестиційного середовища; створення відповідного законодавства для зменшення корупції органів державного та місцевого самоврядування та іншої дискримінації щодо інвесторів; підвищення прозорості укладення договорів між інвесторами та державою, забезпечення надійності та справедливого розподілу вкладів інвесторів.

Таким чином, реалізація відповідних заходів дозволить усунути низку ризиків, пожвавити національну економіку та вийти на міжнародні ринки. Приклад європейських країн підтверджує, що економіка починає процвітати. Отже, щоб досягти рівня розвитку, який має Польща, необхідно за наступні 10 років залучити вдвічі більше інвестицій, ніж зараз.

При цьому потрібно інвестувати в галузі, орієнтовані на експорт, тоді, можливо, економіка нашої країни почне розвиватися. Україна не може осторонь глобальних процесів глобалізації і тому має всі права на залучення іноземних інвестицій. Подолання економічних проблем України та її глобальної інтеграції забирає багато часу та має здійснюватися поступово. Важливим фактором є те, що іноземні кошти можуть бути не тільки джерелом капіталу, але і новітніми технологіями. У свою чергу ці ресурси підвищують конкурентоспроможність, створюють інновації та створюють нові робочі місця.

Головною характеристикою сучасного світу є нероздільні інтеграційні процеси, які вирівнюють умови господарської діяльності та знімають національні бар'єри для суб'єктів господарювання на світових ринках. Все більша кількість країн зі своїми ресурсами залучається до єдиної світової економічної системи, яка розвивається на основі вільної торгівлі, міжнародних валютних, фондових та кредитних ринків, грошової інтеграції. Економічна інтеграція забезпечує вирішення сучасних економічних проблем через взаємодію національних економік країн. В економічних системах окремі країни стають більш відкритими, а капітал, товари, робоча сила, знання, технології та фінансові ресурси вільніше

переміщуються через кордон. Глобальні процеси впливають на рух ресурсів, включаючи інвестиції в різні країни світу, в тому числі в Україну. Тому актуальним є вивчення інвестиційних процесів в Україні, як одного з основних важелів інтеграції країни у світову економіку.

Оцінка сучасного стану іноземних інвестицій свідчить про низьку інвестиційну активність в Україні, на яку впливає низка факторів, що становлять інвестиційний клімат. Інвестиційний клімат слід оцінювати з урахуванням його складових: правових, економічних та соціальних факторів. Правовий фактор повинен характеризувати такі фактори, як ефективність законодавчої бази, політична стабільність, рівень довіри громадськості до влади, рівень корупції.

Зараз Україна розробила передову правову базу для інвестицій. Законодавство України передбачає необхідні гарантії діяльності для інвесторів. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто забезпечуються рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україну не підлягають націоналізації [3, с.166]. Можна визначити основні недоліки державного регулювання інвестиційної діяльності України: велика кількість законодавчих актів (понад 100); суперечливе тлумачення деяких положень нормативних документів; недосконалість податкового законодавства; відсутність ефективних механізмів державно-приватного партнерства [4, с.36].

Недосконалість податкового законодавства проявляється у наступному: податкові пільги переважно орієнтовані на галузь, це порушує принцип рівності всіх платників податків; обмежений механізм прискореної амортизації виробничого обладнання призводить до вивільнення невеликої кількості інвестиційних ресурсів; надмірне податкове навантаження; недосконалість системи податкового адміністрування; неоднозначне застосування законодавства; Постійна зміна податкового законодавства Одним із ключових факторів, що впливають на формування інвестиційного клімату в Україні, є політична ситуація в країні. Зокрема, можна простежити вплив політичного чинника на інвестиційну діяльність.

Так, у 2014-2015 роках в Україні настала політична нестабільність, що призвело до скорочення прямих іноземних інвестицій. Урядова криза, характерна для поточного періоду, особливо загрожує інвестиційній діяльності іноземного інвестора в Україні. Політична криза, невизначеність щодо продовження програми співпраці з ключовим кредитором України Міжнародним валютним фондом впливають на суверенний рейтинг України та послаблюють бажання інвесторів підтримувати українську економіку. Як зазначалося вище, існує потреба у дослідженні рівня довіри / недовіри населення до влади. Відповідно до опитування, проведеного Фондом Демократичних Ініціатив, рівень недовіри українців до влади (президенту, уряду, парламенту, місцевого самоврядування та правоохоронних органів) значно переважає рівень довіри до цих інституцій [6].

Бізнес відносини між Україною і Німеччиною істотно зміцнюються як з точки зору зовнішньої торгівлі, так і розвитку німецького бізнесу в нашій країні. Згідно з опитуванням Німецько-Української промислово-торгівельної палати (АНК), 68% німецьких компаній планують подальші інвестиції в Україну, а 78% бачать чіткі передумови для їх зростання.

В рамках активізації двосторонніх ділових відносин між країнами, Київ відвідав держсекретар Федерального міністерства транспорту і цифровий інфраструктури Німеччини Райнер Бомба. Разом з українським колегою міністром інфраструктури Володимиром Омеляном, а також спікерами АНК Андреасом Ліром і Александером Маркусом вони прийняли участь у форумі, присвяченому перспективам розвитку економічних зв'язків України та Німеччини.

Україна в Європі не тільки географічно і політично, а й фізично. Першим кроком для цього стало впровадження безвізового режиму між Україною і ЄС. Існує маса амбітних проєктів як спростити, здешевити і прискорити шлях України в ЄС. Чим швидше здійснюється обмін товарами, тим краще ростуть економіки двох країн. Прикладом може слугувати Польща, а Україна також проходить аналогічний шлях по інтеграції в ЄС.

За підтримки Німеччини, це майбутнє і України. Нову якість Україні можуть дати тільки світові компанії, які працюють в залізничній сфері, сфері

морських портів, доріг, авіації. Без цього, придумуючи в черговий раз свій український велосипед, Україна приречена на невдачу.

Німецькі політики запевнили українських партнерів в тому, що вони можуть розраховувати на підтримку Берліна. Інфраструктура є базою будь-якої економіки. Економічне зростання можна забезпечити тільки за умови, якщо інфраструктура знаходиться на найвищому рівні, тому Україні потрібні інвестиції в цю сферу. Німецько-українська співпраця, завдяки роботі підприємств, роботі АНК отримує нові імпульси.

Країни спільно працюють над кількома проектами. Зокрема, цифрова інфраструктура. Дуже важливо, щоб не тільки окремі компанії, а й кожен став частиною великої глобальної мережі, щоб завдяки інтернету підтримувати комунікації з усім світом. Ще один проект - будівництво Подільського моста. Німеччина співпрацює з мером Києва Віталієм Кличком і планує протягом чотирьох - п'яти років завершити його спорудження. А також проект зі спорудження захисного хвилеріза в контейнерному терміналі Одеського морського торгового порту. Політики, відкривають двері, створюючи ринкові умови, а вже бізнес робить все інше. І чим ширше відкриваються ці двері, тим краще себе почувають громадяни обох країн.

У той же час потенційний інвестор - це олень, який дуже швидко лякається. Компанії, які готові вкладати свої інвестиції прибудуть в Україну тільки тоді, коли будуть бачити мінімальний рівень правової безпеки. Це означає стабільний уряд, невисокий рівень інфляції, відсутність валютних ризиків.

Згідно з опитуванням АНК, в якому відображено думку представницького шару німецької економіки в Україні, близько 23% компаній бачать в економічних і політичних рамоквих умовах найбільший ризик для економічного розвитку. При цьому ще 18% респондентів бачать найбільші ризики в розвитку валютного курсу. На третьому місці 12% - правова безпека, на четвертому місці 10% - низький попит. Дефіцит кваліфікованих кадрів займає п'яте місце - 8%. Однак найбільшою перешкодою для німецьких компаній в Україні, як і раніше, залишається корупція.

За останні два роки в Україні відбулося більше змін і перетворень, ніж протягом 20 попередніх років. Є надія, що українсько-німецькі відносини будуть сприяти зростанню регіонів, галузей і економіки в цілому. З моменту створення АНК метою є стати надійним партнером, як для німецьких, так і українських підприємств, і справжнім помічником у розвитку економічних відносин. Саме тому слід і надалі докладати зусиль, щоб німецькі інвестиції були успішними в Україні і на ринок заходили нові німецькі компанії. А українські підприємці разом з АНК відкривали нові можливості експорту, підвищували стандарти роботи і мали більшу сміливість пропонувати українські товари за межами локального ринку.

Сьогодні спостерігається не тільки позитивний розвиток економічних відносин України з Німеччиною, а й очевидне зрушення українського експорту від енергоємної важкої до легкої промисловості. Українські підприємці здатні виготовляти високоякісні компоненти для автомобілів, взуття або плаття, а Німеччина вже стала для деяких з них ринком збуту і відмінною «точкою входу» на великий ринок ЄС, відкриваючи широкі перспективи для майбутніх досягнень.

Так, за останні п'ять років структура експорту українських товарів значно змінилася. Якщо в 2012 році 29,2% експорту припадали на металургійні вироби (перш за все сиру сталь), то в 2016 році основними галузями стали автомобільні комплектуючі (24,7%) і сільськогосподарські вироби (10,7%), тоді як метали опустилися на третю сходинку (9,6%). Зміцнили позиції і увійшли в п'ятірку основних експортних секторів готовий одяг (9,2%) і перероблена харчова і фуражна продукція (7,6%).

Сприятливе інвестиційне середовище для України дозволяє вдосконалити процес залучення іноземних інвестицій, збільшити обсяги виробництва і є рушійною силою для модернізації та диверсифікації переважаючих пріоритетних напрямків економіки, що дозволить інновацій у різних галузях. Дослідження виявило, що інвестиційний клімат має передумови для покращення. Основними проблемами, що гальмували зростання інвестиційної активності країни, були: нестабільність загального економічного становища країни; недосконалість

нормативно-правової бази інвестиційної та підприємницької діяльності. Тому можна зазначити, що Україна недостатньо приваблива для інвестиційних потоків, вона має перспективи за умови усунення існуючих проблем щодо залучення інвестицій.

Тому міжнародні інвестиційні потоки у вигляді прямих іноземних інвестицій є рушійним фактором інтеграції України до світової економіки. Сучасний стан іноземних інвестицій характеризується тенденцією до зменшення притоку капіталу, на яку впливають негативні фактори, що склалися в країні. Неприятливий інвестиційний клімат України перешкоджає діяльності іноземного інвестора через військові дії на сході країни та окупацію Криму, недосконалість законодавчої бази, політична нестабільність, державна криза, корупція, несприятлива економічна ситуація, а саме погіршення макроекономічної ситуації показники валютних курсів, високі курси валюти. Проведення ефективних реформ для покращення ситуації в країні є особливо важливим завданням для українського уряду. Тільки в цьому випадку можна очікувати значного збільшення інвестицій у вітчизняну економіку та перетворення її на високий рівень конкурентоспроможності на світовому ринку.

Отже, привабливість прямих іноземних інвестицій обумовлена наступним:

- імпорт прямих іноземних інвестицій призводить до збільшення виробничих потужностей та ресурсів;
- сприяє поширенню передових технологій та управлінського досвіду, вдосконаленню навичок робочої сили;
- не тільки з'являються нові матеріальні та фінансові ресурси, але вони також мобілізують та ефективніше використовують наявні ресурси; - прямі інвестиції сприяють розвитку національної бази досліджень;
- стимулюється конкуренція та пов'язані з нею явища (підриг позиції місцевої монополії, зниження цін та поліпшення якості продукції, яка замінює імпорту та застарілу продукцію місцевого виробництва);
- збільшення попиту та цін на національні (місцеві) фактори виробництва;

- збільшення податків у вигляді податків на діяльність міжнародних спільних підприємств;

- в умовах слабого контролю за використанням державних позик інвестиційний ризик передається іноземним інвесторам, які самостійно вирішують проблему самодостатності.

В Україні впродовж багатьох років була створена система регуляторної бази, яка регулює діяльність іноземних інвесторів та механізм залучення іноземних інвестицій, що складається: Закон України «Про режим іноземного інвестування», Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні», Закон України «Про інститути спільного інвестування», Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну діяльність за участю іноземного інвестора», Постанова КМУ «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» та інші.

Існують також негативні фактори, які зменшують позитивний вплив прямих іноземних інвестицій на економіку країни перебування. Противники іноземних інвестицій приділяють велику увагу таким питанням, як запобігання продажу землі іноземцям. Ця вимога сильно обмежує приплив іноземного капіталу, оскільки приватна власність на землю є необхідною умовою для інвестицій. Зрозуміло, що придбання іноземцями стратегічно важливих підприємств є неприйнятним. Можуть бути випадки приватизації іноземними інвесторами компаній, які конкурують за них на світовому ринку, щоб не допустити їх саморозвитку. Тому держава повинна контролювати дії багатонаціональних корпорацій, пов'язані з купівлею місцевих підприємств. Існує дилема щодо залучення іноземних інвестицій до країни: якщо законодавство занадто обмежувальне, тоді іноземний капітал не буде інвестований, але якщо він занадто ліберальний, у деяких випадках, якщо економічна чи політична ситуація погіршиться, іноземні інвестори будуть одночасно експортується як прибуток, інвестиції, які можуть призвести до платіжної кризи. Ще одна проблема виникає

внаслідок державного регулювання іноземних інвестицій: якщо держава прагне жорстко контролювати їх, потік інвестицій зменшиться; якщо немає державних обмежень та стимулів, то іноземні інвестори будуть враховувати лише особисті інтереси. Світовий досвід показує, що іноземних інвесторів просто залучають до регіонів з нижчою заробітною платою. Іноземний капітал інвестується в країни з вищою заробітною платою, які компенсуються кращою інфраструктурою, розвиненішими економіками та ефективнішим управлінням. Проблема виникає і з появою на ринку продукції підприємств з іноземними інвестиціями. Конкурентні переваги цих фірм можуть призвести до банкрутства місцевих виробників, викликаючи зростання безробіття. Звичайно, з економічної точки зору це виправдано: більш ефективні виробники випереджають слабкіших конкурентів. Але в багатьох випадках існує протидія, спрямована на захист національних інтересів. Вже в деяких галузях спроби зробити іноземні інвестиції зустрічаються з опором.

Таким чином, українсько-німецькі відносини мають великі перспективи для співпраці у різних сферах діяльності, чому сприяє відсутність суперечностей у відносинах та взаємодоповнюваність структури економіки. На наш погляд, першими кроками щодо запобігання зменшення українського експорту на німецький ринок можуть бути:

- реалізація експортної стратегії України шляхом визначення стратегічних пріоритетів та перспективних ринків збуту української продукції в Німеччині, що важливо в умовах коливань ринкової ситуації;
- запровадження механізмів підвищення конкурентоспроможності національних товарів на німецькому ринку шляхом зміцнення позицій вітчизняних експортерів за рахунок посилення методів міжнародної маркетингової та економічної дипломатії;
- зниження собівартості продукції за рахунок впровадження енергозберігаючих технологій на підприємствах провідних галузей промисловості України, які експортують продукцію до Німеччини та ін.

Політика України як молодої незалежної держави щодо активізації процесу залучення прямих іноземних інвестицій пов'язана перш за все з ринковою соціально-економічною трансформацією суспільства.

Українсько-німецьке економічне співробітництво, як і інші форми співробітництва, виходить на новий рівень відносин - рівень стратегічного партнерства. Економічні відносини між нашими країнами є фактором, що сприяє піднесенню економіки України, визнанню України рівноправним членом світової спільноти. Нинішній уряд Німеччини продовжує свою традиційну зовнішню політику на світовій арені, суть якої залишається незмінною - забезпечення провідної ролі ФРН у вирішенні міжнародних проблем, у багатосторонніх та двосторонніх відносинах, підтримка іміджу країни як борця за ідеали демократії та соціального погляду миротворця та мецената.

Створення загальнополітичних, правових та інституційних умов, сприятливих для інвестицій, є як необхідною умовою, так і результатом успішних реформ в нашій країні, які включають вдосконалення законодавчої бази, створення системи гарантій стабільності для забезпечення довгострокового фінансування інвестиційних проектів, стимулюючих процес формування інвестиційних проектів. інноваційного розвитку, забезпечення зростання інвестицій у сфері впровадження інноваційних технологій тощо.

ВИСНОВКИ

З часу незалежності Україна пройшла довгий шлях до визнання своєї ролі суверенної держави та регіонального лідера у східноєвропейському регіоні. Теоретичний аналіз місця та ролі двостороннього економічного співробітництва у реалізації національних інтересів України з Німеччиною показує, що за цей час було випробувано низку зовнішньополітичних інструментів, спрямованих на забезпечення поставлених цілей та підтримання належного рівня національної безпеки держави. Для стратегічних двосторонніх відносин властива залежність від спільної реалізації національних інтересів держав в одній або декількох важливих сферах у довгострокових взаємовигідних позиціях.

Під час окремих заяв та декларацій Україна визнала стратегічний характер відносин з приблизно 20 країнами, включаючи Німеччину. Під час написання дипломної роботи було визначено характер та структуру національних економічних інтересів України у міжнародній сфері, окреслено сферу та структуру співробітництва між Україною та Німеччиною в інвестиційній сфері. Також під час написання роботи було визначено німецький вектор міжнародної економічної стратегії України.

В умовах трансформаційних перетворень у нашому суспільстві зростає потреба у пошуку ефективних методів та напрямків зміцнення ринкових відносин та їх впливу на формування національних інтересів. Сучасний стан розвитку проблеми національних економічних інтересів свідчить про нагальну потребу в комплексних дослідженнях, створенні цілісної теорії їх формування та використання в стратегії економічного розвитку країни. Необхідно чітко сформулювати цілісні національні цілі, які надалі визначатимуть стратегічні напрями державної політики.

Створення ефективного інституційного механізму політичної співпраці у сфері європейської інтеграції та питань двостороннього розвитку, а також

розширення кола суб'єктів відносин свідчили про перехід на якісно новий етап українсько-німецьких відносин. Позитивна динаміка була зумовлена зусиллями як українських, так і німецьких дипломатів, що підтверджує, на наш погляд, взаємне визначення стратегічної перспективи майбутніх двосторонніх відносин.

У другому розділі була надана аналітична оцінка торгово-економічного співробітництва України та Німеччини, ЄС був розглянутий як ключовий партнер України. Також був розглянутий сучасний стан торговельно-економічного співробітництва України і Німеччини та масштаби і структура співробітництва в інвестиційній сфері. Німеччина є одним із важливих інвесторів та партнерів України. Перспективними напрямками співпраці цих країн можуть бути: металургія; хімія; харчова промисловість; фінансова діяльність; продаж, обслуговування автомобілів; можна організувати збірку вузла; агропромисловий комплекс. Формами співпраці можуть бути утворення спільних підприємств, а також підприємств з абсолютними (стовідсотковими) німецькими інвестиціями, в тому числі у сфері малого та середнього бізнесу.

Перше питання побудови стратегічних відносин - питання посилення гарантій міжнародної безпеки, суверенітету та територіальної цілісності. Визначено, що питання безпеки не можуть базуватися лише на деклараціях та рамкових угодах. Необхідно визначити основні сфери взаємодії, засоби та шляхи, спрямовані на досягнення загальних цілей, а також усунення факторів, які потенційно можуть поставити під загрозу форму відносин між країнами. Зазначається, що це той аспект, на який звертали увагу українські експерти у своїй роботі, досліджуючи сучасний стан відносин між Україною та Німеччиною.

Під час написання роботи були переглянуті сучасні рамки співпраці, надано конкретні вказівки щодо їх оптимізації та фокусування на питаннях безпеки. Також у роботі розкрито ключові механізми посилення потенціалу українсько-німецького економічного співробітництва та аналіз напрямів потенційного посилення торговельної співпраці.

Дослідження дає змогу зробити висновок, що зміна геополітичного розподілу сил, зміщення акцентів у розгортанні конфліктів із глобального на

регіональний рівень, актуалізація нових загроз транснаціонального характеру потребує перегляду основ України для побудови відносин з Європою, а з Німеччиною в більш широкому напрямку розгортання співробітництва у всіх можливих сферах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Л.Л., Поручник А.М., Савчук В.С. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації/ Монографія. — К.: КНЕУ, 2003. — 394 с.
2. Актуальний «зріз» та короткострокові пріоритети двосторонніх відносин Україна з провідними країнами Європи. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://historical-club.org.ua/inshi/inshi-materiali/982-aktualnij-zriz-ta-korotkostrokovyi-prioriteti-dvostoronnix-vidnosin-ukrayina-z-providnimi-krayinami-yeвроpi.html>
3. Буданова Д. С. Участие Германии в процессе расширения ЕС на Восток и Польша. / Д. С. Буданова. // Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки – 2015. – № 1. С. 29–30.
4. Вірбулевська О.В. Прямі іноземні інвестиції та їх вплив на діяльність українських підприємств / О.В. Вірбулевська, О.А. Малик. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2013/Economics/2_137014.doc.htm.
5. Власенко В. Українсько-німецькі відносини: тест на міцність / В. Власенко // Урядовий кур'єр : газета центр. органів влади України. – 2008. – 14 лютого. – С. 5-6.
6. Вовчак О.Д. Інвестування : [навч. посіб.] / О.Д. Вовчак. – Львів : Новий Світ – 2000, 2007. – 543 с.
7. Гавришків І. Р. Сучасні проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну / І. Р. Гавришків // Сталий розвиток економіки. — 2013. — №1. — С. 221—224.
8. Германия против расширения ЕС в ближайшем будущем. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://podrobnosti.ua/351155-germanija-protiv-rasshirenija-es-v-blizhajshem-buduschem.html>.
9. Германия против расширения НАТО. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/rus/news/2014/07/30/7024582>.

10. Гринченко Г. Г. Реконструкция ситуации и исследование нарратива: к вопросу о методах анализа устно-исторического интервью // Сторінки воєнної історії України: 36. наук. статей / НАН України. Ін-т історії України. – К., 2005. – Вип.9. – У 3-х ч. – Ч.1. – С.52–59.
11. Гуцал С.А. Відносини України та Німеччини: пріоритети, проблеми, перспективи / С.А. Гуцал // Стратегічні пріоритети : наук.-аналіт. що кварт. зб. – 2011. – № 4. – С. 148-155.
12. Действительно ли Германия поддерживает Украину в конфликте с Россией? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.facenews.ua/news/2014/239743>.
13. Державна служба економічної статистики України // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
14. Євроінтеграційні прагнення України: досягнення та перспективи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/2288/>.
15. Ініціатива ЄС «Східне партнерство»: перспективи ефективної реалізації та можливості для України. – 50 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Shidne_partn-ce670.pdf. – С. 18.
16. Ініціатива ЄС «Східне партнерство»: перспективи ефективної реалізації та можливості для України. – 80 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Shidne_partn-ce670.pdf – С. 16.
17. Інтеграція України до ЄС. Шляхи і перспективи розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bestreferat.ru/referat-47926.html>.
18. Караушу А.М. Проблеми формування та залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України / А.М. Караушу, В.В. Вудвуд // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. – 2014. – Вип. 46. – С. 81–84.
19. Коваленко Ю.М. Прямі іноземні інвестиції: національний і міжнародний аспект / Ю.М. Коваленко, Т.О. Мельничук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2014. – № 1. – С. 112–120.

20. Коваль І. Німеччина та східноєвропейські держави: проблеми та перспективи взаємовідносин у 90-ті роки / І. Коваль // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2000. – Вип. 19, ч. І. – С. 97-98.
21. Копійка В.В. Україна та Європейський Союз / В.В. Копійка. – К. : Вид-во "Знання", 2012. – 78 с.
22. Коровайченко Н.Ю. Вплив внутрішніх та зовнішніх шоків на розвиток торгівлі України з ФРН / Н.Ю. Коровайченко, Л.В. Шевченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – Сер.: Економічні науки. – 2015. – № 3 (80). – С. 45-49.
23. Кудряченко А., Кулінич І., Хохлачов В. Вихідці з німецьких земель на теренах України: минуле та сьогодення. – К.: Наукова думка, 1995. – 76 с.
24. Культурно–гуманітарне співробітництво між Україною та Німеччиною [Електронний ресурс] // Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина. – Режим доступу: <http://germany.mfa.gov.ua/ua/ukraine-de/culture>.
25. Кучеренко В.Р. Аналіз наслідків впливу глобальної фінансово-економічної кризи на стан торгівлі між Україною та ФРН / В.Р. Кучеренко, Л.В. Шевченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2012. – № 5. – С. 63-67.
26. Лендел О.М. Теоретико-методичні аспекти здійснення інвестиційної діяльності в сучасних економічних умовах / О.М. Лендел // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 18. – С. 83–87.
27. Леонова С.В. Вплив прямих іноземних інвестицій на ринкову вартість підприємства / С.В. Леонова, З.Патора-Висоцька // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». – 2007. – № 594. – С. 113–118.
28. Лубенченко О. Проблеми залучення капітальних інвестицій в сучасних умовах / О. Лубенченко, Н. Петришина // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Серія «Економіка і управління». – 2015. – Вип. 32. – С. 279–287.

29. Мартинов А. Ю. Українсько–німецьке співробітництво у контексті європейської інтеграції (90–і роки XX ст.) / А. Ю. Мартинов. – К.: Інститут історії України НАНУ, 2000. – 86 с. – (Історичні зошити). – Бібліогр.: 220 с.

30. Міжнародні відносини та світова політика : підручник / кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2010. – 863 с. – С. 108–116. 2.

31. Мойсеєнко І.П. Інвестування : [навч. посіб.] / І.П. Мойсеєнко – К., 2006. – 490 с.

32. Непран А.В. Формування та використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в Україні / А.В. Непран // Фінанси України. – 2016. – № 9. – С. 111–128.

33. Німецькі інженери збирають модульні будинки для переселенців у Харкові. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.ua/society/995908-nimetski-injeneri-zbirayut-modulni-budinki-dlya-pereselentsiv-u-harkovi.html>.

34. Німецько-українські економічні відносини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kiew.diplo.de/Vertretung/kiew/uk/04/Bilat__wirt__bez/Bilat__wirt__bez.html.

35. Офіційний сайт BDO International Business Compass [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bdo-ibc.com>.

36. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.ukrstat.gov.ua>.

37. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

38. Офіційний сайт Міжнародного центру торгівлі. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.intracen.org>. 16. Pearlman J. Participation by private counsel in World Trade Organization dispute settlement proceedings / Jessica Pearlman // Law and Policy in International Business. – 1999. – Vol. 30 (2). – Pp. 399-415.

39. Офіційний сайт Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://germany.mfa.gov.ua>.

40. Офіційний сайт Посольства Федеративної Республіки Німеччини в Україні. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://www.kiew.diplo.de.html>.

41. Офіційний сайт Світового банку Doing Business [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://russian.doingbusiness.org/data>

42. Оцінка впливу Угоди про асоціацію/ЗВТ між Україною та ЄС на економіку України : наукова доповідь / за ред. акад. НАН України В.М.Гейця, чл.-кор. НААН України, д-ра екон. наук Т.О.Осташко, чл.-кор. НАН України, д-ра екон. наук Шинкарук Л.В. ; НАН України, ДУ "Ін-т екон. та прогнозув. НАН України". – К., 2014. – 102 с. 14. Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2014/10/Referenc>.

43. Петухова О.М. Інвестування : [навч. посіб.] / О.М. Петухова – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 336 с.

44. Постанова від 17.12.1996 р. №1515 «Про підписання Угоди між Кабінетом Міністрів України та Федеральним міністерством оборони Федеративної Республіки Німеччина про поставки автомобільної техніки в Україну у новій редакції» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 1996. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1515-96-п>.

45. Проблеми та шляхи формування сприятливого інституційного середовища для підприємницької діяльності в Україні / Я. В. Бережний, Д. В. Ляпін, Д. С. Покришка; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2014. – С. 28.

46. Радковець Ю. ФРН – "локомотив" української економіки, або основний інвестор та торговельно-економічний партнер України / Ю. Радковець. [Електронний ресурс]. – Доступний з <https://bintel.com.ua/uk/article/ukr-germ2-1>.

47. Руснак Ю.І. Вплив політико-правових чинників на формування інвестиційного клімату / Ю.І. Руснак // Право і суспільство. – 2016. – № 1(2). – С. 101–105.

48. Свідрак О.В. Прямі іноземні інвестиції як фактор зростання валового внутрішнього продукту країни та активізації економічного розвитку // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сб. науч. тр. – Донецк: ДонНУ, 2014. – № 2. – С. 263–266.

49. Сокол С. М. Місце України в зовнішній політиці Німеччини в Східній Європі на сучасному етапі. / С. М. Сокол // Магістеріум – Вип. 28, Історичні студії / Національний університет «Києво-Могилянська академія». – 2007. – С. 57.

50. Старостенко Г.В. Українсько-німецькі відносини: політичний та безпековий виміри співробітництва : дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.04 / Г.В. Старостенко; Київ. НУ ім. Тараса Шевченка. Ін-тут міжнар. відносин. – К., 2004. – 207 с.

51. Сучасна Україна: історичні, правові, економічні та духовно– культурні аспекти становлення і розвитку / С. О. Голованов та ін.; Академ. праці і соц. відносин Федерації профспілок Ук–ни. – К.: АНСВ, 2005 – 192 с.

52. Терешко С. Східний вимір політики ЄС у контексті національних інтересів України. / Терешко С. // – 12 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niisp.org.ua/teresh~2.pdf>. – С. 3.

53. Товстиженко О.В. Роль іноземних інвестицій в інтенсифікації розвитку вітчизняного виробництва / О.В. Товстиженко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 1. – С. 104–108.

54. Толкачев В. В. «Веймарский треугольник» в международных отношениях в Европе: итоги и перспективы. / Толкачев В. В. // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2011. – № 5 (1). – С. 261.

55. Українсько-німецькі відносини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1474100255645/politologiya/ukrayinsko-nimetski_vidnosini.

56. Усталые и недовольные: расширение ЕС замедляется. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.svoboda.org/content/article/24947519.html#page=1>.

57. Фліссак К.А. Коопераційна модель розвитку двосторонніх економічних відносин України і Німеччини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.02 "Світове господарство і міжнародні економічні відносини" / К.А. Фліссак. – Тернопіль, 2008. – 23 с.

58. Франция и Германия против расширения ЕС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2009/05/11/4484174/>.

59. Харлан Г.О. Німеччина – країни "Вишеградської четвірки" і Україна: нереалізований потенціал регіональної співпраці в Східній Європі (1991-2013 рр.) / Г.О. Харлан // Україна в контексті європейської історії : матер. Всеукр. наук. конф. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. – С. 255-256.
60. Химинець В. В. Історична динаміка геополітичних змін в Європі на початку ХХІ століття і відносини між Україною та ФРН // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – К., 2004. – Вип.10 (1).
61. Хоружий Г. На регіональному рівні // Політика і час. – 1996. – №12. – С.28–31.
62. Юрчик І.Б. Іноземні інвестиції в Україні: проблеми та перспективи / І.Б. Юрчик, А.А. Маценко // Молодий вчений. – 2016. – № 5(32). – С. 204.
63. Torke H.J., Himka J.P. German-Ukrainian Relations in Historical Perspective. – Hardcover, 1994– 239 p.
64. Analyse: Die deutsch-ukrainischen Beziehungen auf zivilgesellschaftlicher Ebene: Stand und Verbesserungsvorschläge. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bpb.de/internationales/europa/ukraine/203698/analyse-die-deutsch-ukrainischen-beziehungen-auf-zivilgesellschaftlicher-ebene-stand-und-verbesserungsvorschlaege>.
65. Deutschland-Ukraine: Schwierige, aber wichtige Partnerschaft. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kas.de/wf/doc/kas_14216-1522-1-30.pdf?080723111229.
66. «Die Verbindung Öl, Gas und Nato ist im Ukraine-Konflikt in Reinkultur zu beobachten». Interview mit Dr. Daniele Ganser. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zeit-fragen.ch/index.php?id=1868>.
67. Global Corruption barometer 2013. – Berlin: Transparency International, 2013 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.transparency.org/gcb2013/report>.
68. Länderschwerpunkt Ukraine. Landes- und Wirtschaftsinformationen. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rheinhessen.ihk24.de/international/LSPUkraine/Landes_und_Wirtschaftsinformationen/1449984.

69. Ukraine und die Europäische Union. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://de.wikipedia.org/wiki/Ukraine_und_die_Europäische_Union.

Огляд зарубіжної літератури

1. Länderschwerpunkt Ukraine. Landes- und Wirtschaftsinformationen.

[Електронний ресурс]. Режим доступу:

http://www.rheinhausen.iwk24.de/international/LSPUkraine/Landes_und_Wirtschaftsinformationen/1449984

Rhenish Hesse Chamber of Commerce's official website is a key creative force in Rhenish Hesse. We act as an important partner in politics, as an independent lawyer for the market, and as a client-oriented business service provider.

2. Global Corruption barometer 2013. – Berlin: Transparency

International, Режим доступу: <http://www.transparency.org/gcb2013/report>.

Official website of Transparency International. In 1993, several people decided to oppose corruption and created Transparency International. Currently, the movement exists in more than 100 countries. It works tirelessly to awaken the global collective consciousness and achieve change. Much remains to be done to stop corruption, but much has also been achieved, including:

establishment of international anti-corruption conventions, prosecution of corrupt leaders and confiscation of their illegally obtained wealth national elections won and lost in the fight against corruption, companies are responsible for their behavior both at home and abroad.

3. Die Verbindung Öl, Gas und Nato ist im Ukraine-Konflikt in Reinkultur zu beobachten. Interview mit Dr. Daniele Ganser. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zeit-fragen.ch/index.php?id=1868>

Newspaper official website for freedom of speech, ethics and responsibility. For the confirmation and observance of international law, human rights and international humanitarian law.

4. Deutschland-Ukraine: Schwierige, aber wichtige Partnerschaft.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: **http://www.kas.de/wf/doc/kas_14216-1522-1-30.pdf?080723111229**

The official website of the political fund, operating throughout the country. Our international offices control over 200 projects in more than 120 countries. The foundation was named the first federal chancellor since 1964; it arose from the Society for Christian Democratic Education, founded in 1955. We are conducting a national and international campaign for peace, freedom and justice through political education. Strengthening democracy, promoting European unification, intensifying transatlantic relations and development cooperation are our special interests. As an analytical center, we develop scientific foundations and an ongoing analysis of political actions.

5. Analyse: Die deutsch-ukrainischen Beziehungen auf zivilgesellschaftlicher Ebene: Stand und Verbesserungsvorschläge. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bpb.de/internationales/europa/ukraine/203698/analyse-die-deutsch-ukrainischen-beziehungen-auf-zivilgesellschaftlicher-ebene-stand-und-verbesserungsvorschlaege>.

Federal Agency for Civic Education, PERSON (German: Bundeszentrale für Politische Bildung, VRV) is the German federal government agency responsible for the development of civic education. It reports to the Federal Ministry of the Interior, Construction, and Communities. Thomas Krueger has been the president of the agency since 2000.

6. Official site of the Svitovy Bank Doing Business [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.doingbusiness.org/>

The World Bank is an international financial organization created with the aim of organizing financial and technical assistance to developing countries. In the process of its development, the World Bank underwent various structural changes, therefore, the term World Bank at different stages was understood as different organizations. Initially, the World Bank was associated with the International Bank for Reconstruction and Development, which provided financial support for the restoration of Western Europe and Japan after the Second World War. Later in 1960, the International Development Association was created, which took over part of the functions related to the policy of this bank.

7. Official website of the German Embassy in Ukraine [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://kiew.diplo.de/ua-uk>

The Embassy of the Federal Republic of Germany in Kiev is the official diplomatic representative office of the Federal Republic of Germany in Ukraine, and the representative office is for the development of the business package and the number of business days in Ukraine and Ukraine.

8. Official website of the International Trade Center. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.intracen.org>. Pearlman J. Participation by private counsel in World Trade Organization dispute settlement proceedings / Jessica Pearlman // Law and Policy in International Business. – 1999. – Vol. 30 (2). – Pp. 399-415.

The World Trade Center is an organization uniting and serving companies and organizations engaged in the field of international trade. The main task is to stimulate the economic development of the region in which this Center operates.

9. Ukraine und die Europäische Union. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://de.wikipedia.org/wiki/Ukraine_und_die_Europäische_Union.

The resource tells the history and current relations of Ukraine and the EU

10. Torke H.J., Himka J.P. German-Ukrainian Relations in Historical Perspective. – Hardcover, 1994– 239 p.

This volume brings together the leading authorities in Ukrainian studies in North America, both historians and political scientists, and eminent German and Austrian scholars, experts in the history of Eastern Europe and German foreign policy, to explore the dramatic history of Ukrainian-German relations.

SUMMARY

«Development of bilateral international economic relations between Ukraine and Germany»

The study analyzes bilateral Ukrainian-German economic relations, examines common economic interests, content and forms of Ukrainian-German international relations, highlights the problems of implementation of priority forms of cooperation and relevant aspects of cooperation in European integration structures. In this context, attention is given to the Russian factor.

The subject of the study was the conditions, factors and mechanisms of economic cooperation between Ukraine and Germany.

Achieving this goal involved solving a number of specific, interdependent tasks, namely:

1. Describe the nature and structure of Ukraine's national economic interests in the international sphere.
2. Define the German vector of Ukraine's international economic strategy.
3. To analyze the current state of trade and economic cooperation.
4. Identify the scope and structure of cooperation between Ukraine and Germany in the investment sphere.
5. Characterized directions of trade cooperation strengthening.
6. Highlighted the ways of increasing the efficiency of attracting German investments into the Ukrainian economy.

The study allows to conclude that changing the geopolitical distribution of forces, shifting the focus from deploying conflicts from a global to a regional level, updating new threats of a transnational nature requires revising Ukraine's foundation for relations with Europe, and expanding cooperation with Germany in all possible spheres.